

5-6 / 2010 - Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa Ajatteliija

Kauhukirjailija

Lovecraft rationalistina

**Vapaa-
ajattelijain
liitto ry –
Fritänkarnas
förbund rf**

VARAPUHEENJOHTAJA
Robert Brotherus
045 114 5602
robert@iki.fi

PÄÄSIHTEERI
Eino Huotari
044 081 6543
eino.huotari@kolumbus.fi

**LIITTOVALTUUSTON
PUHEENJOHTAJA**
Olavi Korhonen
0500 556 010
olavi.korhonen@pp.inet.fi

TOIMISTO
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

0440 715 601
(09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna arkisin klo
11–15.

KOTISIVU
http://www.vapaa-ajattelijat.fi

PANKKIYHTEYS
Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama.)

Vapaa Ajattelija

65. vuosikerta

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry – Fritänkarnas förbund rf

Päätoimittaja

Robert Brotherus

Toimitussihteeri

Tiina Raevaara
040 827 7531
tiina.raevaara@gmail.com

Toimitusneuvosto

Tarja Koivumäki, Heljä Pekkalin, Teuvo Pykönen, Joni Pelkonen, Jaakko Wallenius, Nora Luoto.

Taitto

Tampereen seudun Työllistämisyhdistys
Etappi ry / Mediapaja
Janne Uotila
050 431 0077, mediapaja@etappi.info

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto / Toimisto
Neljäs linja 1
00530 Helsinki
0440 715 601
(09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu: 235 €
Puoli sivua: 135 €
1/8 sivua: 50 €

Tilaushinta

25 € /vuosi
Kuusi numeroa vuodessa.

Painopaikka

Kirjapaino Uusimaa
ISSN 0355-8703

Levikki

3200 kpl

Seuraava lehti:

Maaliskuussa 2011. Lehteen tulevan aineiston tulee olla toimitussihteerillä 7.2. mennessä.

Vapaa Ajattelija on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen.

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

Kansikuva

Tiina Raevaara

Pääkirjoitus

Robert Brotherus

Paha Pukki ja Hyvä Radio

Voin lämpimästi suositella tällä hetkellä teattereissa pyörivää suomalaista Rare Exports -elokuva. Siinä saa hilpeästi kyytiä kristittyjen pyhästä Nikolauksesta alkunsa saanut stereotypia lupsakkaasta punatakkisesta lahjojen jakajasta. Ei, ohjaaja Jalmar Helander tarjoilee katsojille patapakanallisen joulupukin – paino sanalla pukki – sarvineen päivineen ja makoisalla mustalla huumorilla höystettynä. Ja joulupukkihan tuo risuja ja piiskaa pahoja lapsia ankarasti. Toivottavasti tämä elokuva lisää ihmettelyä sitä kielellistä epäkohtaa kohtaan että ”joulupukki” käännetään englanniksi ”Santa Claus” eli St. Nicholas vaikka paljon tarkempi käännös olisi kristillisestä historiasta vapaa Yule Goat.

Ateistille Rare Exportin seuraaminen on nannaa, ja hauskuutta lisää, kun välillä pohtii, mitä veikeää fundamentalisti-kristityn mielessä voisi liikkua tällaista katsellessa. Pakanapukkihan on läheistä sukua mielikuvitusolentojen evoluutiopuussa sarvipäiselle Perkeleelle, molemmat polveutuvat Odin-jumalan pukki-ratsusta. Suomessa elokuva on menestynyt hyvin, ja toivoo sopii, että se saa kansainvälistäkin suosiota. Niin suomalaisten mukavan hullu maine lisääntyy kuten Kaurismäkielokuvilla aikanaan.

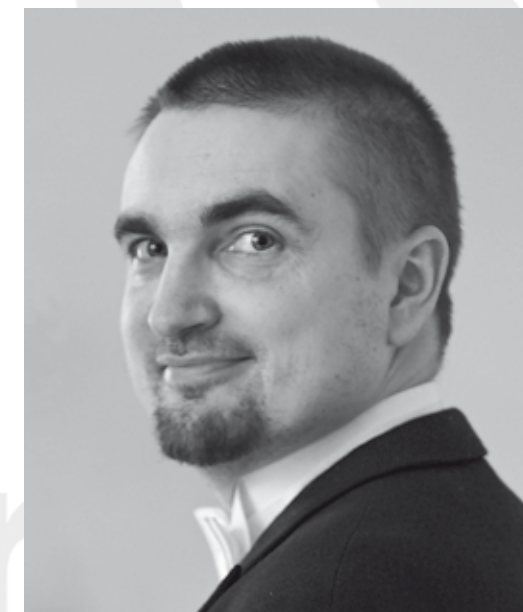
Ateismia ja uskontokritiikkiä on aiemminkin käsitelty yksittäisissä televisio- ja radio-ohjelmissa, mutta Ylen Suoraa puhetta lienee ensimmäinen moniosainen pääkanavan radio-ohjelma, jossa ihmistä, maailmaa ja uskontoja käsitellään avoimen ateistisesta näkökulmasta. Itse pääsin Tarjan vieraaksi lauantain 20.11. lähetykseen, jonka otsikkona oli ”Mihin suomalaiset uskovat?” ja vieraina lisäksi uskontotieteilijä Tiina Mahlamäki ja pastori Teemu Laajasalo.

Mieleen jäi se, kuinka itseään ”metaliberaaliksi” kristityksi tituleeraava Laajasalo piti sitkeästi kiinni väitteestään, että kaikki kirkkoon kuuluvat, siis kaikki kirkkoon kuuluvat, ovat kristittyjä. Liberaali suvaitsevaisuus ei myöskään estänyt Laajasaloa ad hominem -tyyliin leimaamasta minua ja Tarjaa hih-

huleiksi ja saarnamiehiksi tai spekuloida sillä, minkälaisista lapsuuden traumaista ateisimme mahtaa johtua.

Suuret kiitokset tuottaja Satu Kurviselle ja juontajana toimivalle Tarja Koivumäelle tästä uudesta rohkeasta aluevaltaukselta uskonnottomuuden hyväksi. Ateistisen näkökulman ja uskontokriittisten argumenttien arkipäiväisellä näkyvyydellä on tärkeä vaikutus lipuessamme yhä kauemmas yhteiskristillisestä kulttuurista kohti yhteiskuntaa, jossa ateismi on normaalia, hyväksyttävää, jopa coolia. Suorien lähetysten sarja jatkuu lauantaisin klo 12.15. tammikuun 2011 loppuun saakka, ja jo lähetyksiä jaksoja voi ladata ohjelman nettisivulta.

Vapaa Ajattelija -lehti kiittää lukijoitaan vuodesta 2010! Toivotan Rare Exportsin tyyliin kaikille Perkeleen railakasta uutta vuotta!

PAIKALLISYHDISTYKSET PÄIVITTIVÄT HALLITUKSENSA

Syksyn aikana pidettyjen vuosikokousten myötä moni Vapaa-ajattelijain Liiton jäsenjärjestö uusinut hallituksensa.

Raision Vapaa-ajattelijat ry:n syyskokous pidettiin 17. marraskuuta. Puheenjohtajakauttaan jatkamaan valittiin *Niko Saarinen*. Lisäksi hallitukseen päätyivät *Kari Hanka*, *Ensio Kautiainen*, *Eila Lehtonen* ja *Pentti Levonen* sekä varajäseniksi *Leila Närhinen* ja *Lasse Minkkinen*.

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat piti syyskokouksensa marraskuun 19. päivä. Puheenjohtajakauttaan jatkamaan valittiin *Nora Luoto* ja muiksi hallituksen jäseniksi valittiin *Marjo Kulmala*, *Erkki Myllyniemi* ja *Risto Talvitie*.

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijoiden syyskokous pidettiin 23. marraskuuta. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin *Anita Törn* ja hallituksen muiksi jäseniksi *Minna Arlin*, *Kari Pasanen* ja *Mikko Vasara*. Varajäseniksi valittiin *Paula Kauppila* ja *Jukka Kauppila*.

Turun Vapaa-ajattelijoiden syyskokous järjestettiin 24. marraskuuta. Puheenjohtajaksi valittiin edelliskauden tapaan *Mikko Mäkinen*. Lisäksi hallitukseen valittiin *Mikko Mäkitalo*, *Vesa Niemi*, *Elina Kokkonen*, *Antti Ellonen* ja *Ville Huhta* sekä varajäseneksi *Jouni Kokkonen*.

Karkkilan Vapaa-ajattelijat kokoustivat 28. marraskuuta. Puheenjohtajaksi valittiin edelliskauden tavoin *Jorma Snellman*. Lisäksi hallitukseen valittiin *Pekka Frosterus*, *Erkki Hohenthal*, *Eino Huotari*, *Ulla Kindstedt*, *Oiva Niskanen*, *Ritva Tuominen*, *Otto Turunen* ja *Timo I. Vasama* sekä varajäseniksi *Raili Caverius*, *Martti Härkönen* ja *Paula Vasama-Everest-Phillips*.

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry. järjesti syyskokouksena myös 28. marraskuuta. Puheenjohtajaksi valittiin jälleen *Kari Mänttari*. Lisäksi hallitukseen valittiin *Eeva Dufva*, *Hannu Eklund*, *Esa Honkanen*, *Pauli Hömppi*, *Aulis Kilpeläinen*, *Anneli Laakkonen*, *Esa Lassi*, *Helmeri Myyrä*, *Risto Nikula*, *Sirke Oratuomi*, *Sirpa Parkkonen* ja *Ritva Tuittu*.

Vapaa-ajattelijain liiton Vuoksenlaakson yhdistyksen syyskokous pidettiin 6. joulukuuta. Puheenjohtajaksi valittiin edelliskauden tapaan *Timo Mykrä*. Lisäksi hallitukseen valittiin *Kirsti Honkasalo*, *Hannes Koivumäki* ja *Laura Peltonen*.

Luoteis-Lapin Vapaa-ajattelijat piti syyskokouksena 10. joulukuuta. Puheenjohtajaksi valittiin jatkamaan *Reijo Raappana*. Hallitukseen päätyivät myös *Martti Vaattovaara*, *Timo Kyrö*, *Eila Nirhola*, *Pauli Kylmämaa* ja *Martti Nikumaa* sekä varajäseniksi *Kerstin Tuomala* ja *Toivo Hauensuo*.

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry:n syyskokous pidettiin 12. joulukuuta. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin *Tarja Koivumäki*. Entinen puheenjohtaja *Jussi K. Niemelä* ei ollut enää käytettävissä hallitukseen. Hallituksen varsinaisiksi jäseniksi valittiin *Robert Brotherus*, *Teuvo Kantola*, *Juha Kukkonen*, *Jaakko Moisio*, *Markku Pääkkönen*, *Aulikki Pölkki*, *Henrik Sawela*, *Ilkka Vuorikuru* ja *Esa Ylikoski* sekä varajäseniksi *Lauri Honka*, *Reino Simola* ja *Eeva-Liisa Virtanen*.

Forssan Vapaa-ajattelijoiden syyskokous pidettiin 13. joulukuuta. Puheenjohtajakauttaan jatkamaan valittiin *Juha Toivonen*. Hallituksen muiksi jäseniksi valittiin *Ossi Huusela*, *Simo Leino*, *Keijo Toivonen*, *Matti Uusitalo* ja *Pirkko Vellamo* sekä varajäseneksi *Markku Fagerström*.

Nokian Vapaa-ajattelijat ry:n syyskokous järjestettiin 16. joulukuuta. Puheenjohtajakauttaan jatkamaan valittiin *Sirke Salonen* ja muiksi hallituksen jäseniksi *Simo Järvinen*, *Maija Kangasniemi* ja *Matti Nummelin* sekä varajäseniksi *Saara Elväs*, *Liisa Louhivuori*, *Eero Salonen* ja *Jorma Salonen*. ■

Vapaa-ajattelijat:

Uskonnon opetus ja pakkouskonto pois peruskoulusta

Esa Ylikoski

Peruskoulun opetussuunnitelman noin kymmenen vuoden välein tapahtuva uudistaminen on nyt käsillä. Pohjan sille antaa oppiaineiden tuntijako, josta päättää eduskunta hallituksen esityksen jälkeen. Vapaa-ajattelijain liiton säännöissäkkin olevana tavoitteenamme on uskonnon opetuksen poistaminen kouluista. Liitto on samalla toiminut pitkään elämänsä katsomustiedon aseman parantamisen puolesta.

Liitto antoi syksyn alussa lausuntonsa asiaa valmistelleen työryhmän mietintöön ja päätti tukea etikan tuloa uudeksi oppiaineeksi samoin kuin vaatia elämänsä katsomustietoa kaikille vapaasti valittavaksi. Uskonnon tuntimäärää esitämme ainakin vähennettäväksi, mikäli sen kokonaan lopettaminen ei nyt onnistu.

Opetusministeri Henna Virkkunen on loppusyksyllä ilmoittanut, että hän tai ministeriö ei esitä elämänsä katsomustietoa vapaasti valittavaksi eikä etiikkaa uudeksi aineeksi. Hallitus ei ole kuitenkaan muista syistä päässyt yksimielisyyteen tuntijakoasiasta. Joulukuun alun tilanteen mukaan on mahdollista, että koko asia saa aikalisän, tai sitten eduskunta saa käsiteltäväkseen enemmän tai vähemmän huonon esityksen.

On syytä pelätä, että uskonnon tuntimäärä nousee jopa tuntijakoryhmän esitystä (8 tuntia) suuremmaksi. Nykyinen tilannehan, jossa uskontoa on 11 tuntia 9 vuoden aikana, mutta esimerkiksi historiaa ja yhteiskuntaoppia vain 10 tuntia, on sietämätön.

Kansalaistaitojen opetusta koulussa pidetään siis nyt toissijaisena uskontoon verrattuna. Kansanedustajien kanta tähän aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattamisen näkökulmasta suorastaan skandaalimaiseen asemaan tulee katsottavaksi ensi talven aikana vielä

ennen vaaleja.

Elämäkatsomustieto vapaasti valittavaksi -kampanja ”pakkouskonnon” poistamiseksi jatkuu (<http://www.et-opetus.fi/index.php/kampanja-et-vapaasti-valittavaksi>), vaikka kesällä ja alkusyksystä kerätty adressi (<http://www.adressit.com/etvapaastivalittavaksi>) luovutettiin jo opetusministerille.

”Pakkouskonto pois” -kampanjoinnin huomio kohdistuu nyt kansanedustajiin! Kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun ja omantunnonvapauden periaatteet edellyttävät sitä, ja kaikilla, uskonnollisten yhdyskuntien jäsenyyksistä huolimatta, tulee olla yhtäläinen mahdollisuus valita samalla lailla. Kansanedustajien tulee saada ratkaista asia niin sanotusti omantunnon kysymyksenä. Eihän ole järkeä, että hallituskin kaatuisi uskonnonopetuksen poistumisen myötä.

Kirkosta eroaminen lisää elämäkatsomustiedon suosiota. Kirkosta syksyn 2010 eroallossa eronneiden perheiden lasten kannattaakin vaihtaa saman tien

uskonnosta elämäkatsomustietoon, ja oikein sopiva paikka aineen ja opetusryhmän vaihdolle on vuoden vaihde. Toki vaihto käy kevätlukukauden ajanakin.

Elämäkatsomustiedon eli ET:n oppilasmäärien kehitykseen vaikuttaa suuresti uskontokuntiin kuulumattomille annettu valinnan mahdollisuus jo ennen peruskoulun alkua, lasta kouluun ilmoitettaessa tammi-helmikuussa. Monissa kunnissa ja kouluissa vanhempia ohjaillaan valitsemaan uskonto ET:n sijaan.

Sen vuoksi tarvitaan tiedotusta ET:n tueksi, ja vapaa-ajattelijoiden panoksen lisäämiseksi on jäsenyhdistyksille lähetetty joulukuussa 2010 kirje, joka on tämän kirjoituksen perässä.

Kirjoittaja on Vapaa-ajattelijain liiton ET- ja katsomusainetyöryhmän puheenjohtaja, liittovaltuuston varajäsen sekä FM ja lehtori Vantaalla.

Liiton lausunto löytyy internetistä osoitteesta http://www.vapaa-ajattelijat.fi/tiedotteet/Val_Perusopetus2020_lausunto_02092010.pdf

HELSINGIN VAPAA-AJATTELIJAT JULKAISI JUMALANPILKKAKALENTERIN

HVA on painanut seinäkalentereita vuodelle 2011. Kalenteri on kuvitettu uskontoja parodioivilla piirroksilla, ja sitä voi tilata lahjaksi ainakin HVA:n nettisivujen kautta. Kalenterin hinta on 10 euroa ja postitus 2 euroa per lähetys. Tilaus maksetaan yhdistyksen pankkitilille, jonka IBAN on FI5380001278971776 ja BIC DABAFIHH.

Viestiksi kannattaa merkitä ”ateistikalenteri” sekä tilaajan nimi. Kalenteri postitetaan, kun maksusuoritus näkyy yhdistyksen tilitapahtumissa. Helsingin vapaa-ajattelijoiden nettisivut ovat osoitteessa <http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki/index.php>

ET KYLLÄ – ELÄMÄKATSOMUSTIEDOSTA TIEDOTTAMISTA TULEE KEHITTÄÄ MYÖS VAPAA-AJATTELIJOIDEN TUELLA

Liitto on lähettänyt jäsenyhdistyksilleen alla olevan tiedotteen, jonka liitteenä on ET-esitteitä.

Asia: ET:n markkinointi

Ensisijaisesti uskontokuntiin kuulumattomille tarkoitettu elämäkatsomustieto (ET) on peruskoulussa ja lukiossa vakauskäytössä, sillä vain vajaa neljännes siihen oikeutetuista oppilaista opiskelee sitä. Niinpä aine tulisikin saada paremmin tunnetuksi. Tässä jäsenyhdistysten ja niiden yksittäisten jäsenten apu on enemmän kuin tervetullutta.

Peruskoulunsa syksyllä aloittaville ET-opetuksen varmistaminen on ajankohtainen asia jo tammikuussa 2011, kun lapsi ilmoitetaan kouluun. Myös viime aikoina kirkosta eronneiden perheiden koululaisille vaihto pakollisesta uskonnosta ET:oon voisi hyvin tapahtua jo vuodenvaihteessa. Aineen vaihdosta kannataisi huoltajien ilmoittaa koulun rehtorille jo nyt joulukuussa.

Liiton ET- ja katsomusainetyöryhmä ehdottaa, että jäsenyhdistykset pohtivat ET-asiaa keskuudessaan ja tarvittaessa pikaisesti lähestyvät asiassa seuraavia tahoja:

- vanhemmat sekä henkilökohtaisesti tai esim. vanhempainilloissa,
- paikallinen lehdistö ja radio tarjoamalla niille juttuvinkkejä ja juttuja aiheesta,

- kuntien koulu- tai sivistystoimi, viranhaltijat ja lautakunta,
- koulujen rehtorit - varsinkin ne rehtorit, jotka peruskouluun ilmoitaututtaessa tietojen mukaan välttävät ohjaamasta uskontokuntiin kuulumattomia lapsia ET:oon tai jopa ohjaavat heitä valitsemaan ev.lut. uskonnonopetuksen.

Viestinnässämme on syytä tuoda esiin

Perusopetuslain § 13 määräykset, jotka voidaan tiivistää seuraavasti:

- ET-opetusta on järjestettävä, jos kunnan alueella on kolme uskontokuntiin kuulumattomaa oppilasta. Käytännössä näin on jokaisessa kunnassa.
- ET-opetus on ensisijainen oppiaine uskontokuntiin kuulumattomalle. Jos vanhemmat eivät toisin ilmoita, tällainen oppilas sijoitetaan automaattisesti ET-opetukseen. Rehtori ei voi lain mukaan menetellä toisin.
- Lisäksi vähemmistöuskontoon kuuluva saa osallistua ET-opetukseen, ellei hänen omaa uskontoaan opeteta.
- Tarkempaa tietoa asiasta saa muun muassa internetin ET-sivustolta (<http://www.et-opetus.fi>). Sieltä saa myös vapaasti tulostaa ET-esitteitä, joita voi jakaa vanhemmille vanhempainilloissa tai vaikkapa yhdistyksen omissa tilaisuuksissa.

Riettauden apostolit:

Jumalanpilkka 1900-luvun taitteen suomalaisessa sanomalehdistössä

2. osa

Jaakko Mäntyranta

KARJALA-LEHDEN JA E. O. WUORISEN TAPAUS.

Vuosina 1905–1916 Suomessa oli esillä ainakin viisikymmentä jumalanpilkajuttua. Tuomiot vaihtelivat sakoista ehdollisiin ja ehdottomiin vankeustuomioihin. Aloite ilmiantoihin lähti usein Suomessa sensuurista vastanneelta painoylihallitukselta, jolle jumalanpilkka kelpasi syyksi siinä missä kunnianloukkaukset tai poliittinen yllytyskin nostaa painokanne sanomalehtiä vastaan.

Tulilinjalla oli useita kertoja myös kirjailija Ilmari Kianto, joka julkaisi vuosina 1907–1912 lukuisia valtiokirkkoa arvostelleita kirjoituksia ja teoksia. Kianto itse vapautettiin syyteistä keisari Nikolai II:n julistaessa yleisen armahduksen Romanovien hallitsijasuvun 300-vuotisen vallassaolon kunniaksi, mutta neljä Kiannon kirjoituksia julkaissutta sanomalehteä tuomittiin sakkoihin jumalanpilkasta.

Kuvaava jumalanpilkkatapaus ajalta oli vuonna 1905 nostettu painokanne *Karjala*-lehteä ja sen päätoimittaja E. O. Wuorista vastaan. Karjalassa julkaistiin keuhkälä 1905 kirjoitus nimeltä ”Suometar taiwaassa”. Painoylihallituksen esityksestä Viipurin kaupungin viskaali nosti kanteen Wuorista vastaan ”törkeästi Jumalaa pilkkaavasta” kirjoituksesta. Tapausta käsiteltiin syyskuussa raastuvanoikeudessa, mutta Wuorinen ”pyysi jutun wakawaan luontee-

seen katsoen lykkäystä neuwotellakseen asianajajansa kanssa ja laatiaksensa kirjallisen vastauksen”. Käsitteily siirtyi lokakuun 20. päivään.

Uuteen käsittelyyn Wuorinen toimitti pitkän puolustuskirjoituksen. Wuorisen mukaan syyteenalainen kirjoitus oli irrotettu asiayhteydestään. Itse syytteestä ei Wuorinen ollut huolissaan: ”Tämä kanne on tosin herättänyt ainoastaan iloisuutta kaikkialla, missä tieto siitä on ilmoille kajahtanut, joten siinä tehdystä syytteestä puhdistautuminen ei yleisön edessä ole meille vähääkään tarpeellinen.”

Wuorisen mukaan syyteenalaisissa kirjoituksessa kritisoitiinkin itse asiassa *Uusi Suometar* -lehteä ”kuvaamalla leikillisesti, että taiwaassa kurkistetaan Suometaresta, ketä sinne sisälle lasketaan”.

Uutta Suometarta oli tarkoitettu ja koetettu pilkata ”niin purevasti kuin oli osattu”, ja Wuorinen korostikin moneen otteeseen kritiikin kärjen olleen kohdistettu *Uutta Suometarta* eikä suinkaan jumalaa vastaan.

Wuorinen myös vetosi siihen, että jumalanpilkkaa koskeva lakipykälä edellytti aina loukkaamistarkoitusta, joka tässä tapauksessa ei kuitenkaan hänen mukaansa ollut toteen näytettävissä. Wuorinen epäili loukkaantumisen juontavan juurensa siihen, että syyteenalaisissa kirjoituksessa Jumala on ku-

vattu ihmisenkaltaiseksi, toimivaksi ja puhuvaksi henkilöksi: ”Mutta sillä tawallahan häntä on hyvin usein kuvattu aina legendoista ja kansansaduista nykyajan jokapäiväisiin kansankaskuihin saakka, onpa sellaisia kuvauksia painettu suomen kielelläkin aika joukko, mutta ei kenenkään päähän ole ennen pistänyt niiden kertojaa, kirjottajaa tai julkaisijaa vastaan nostaa kannetta Jumalan pilkkaamisesta.”

Wuorinen päättää puolustuspuheenvuoronsa provokatiiviseen pohdintaan siitä, ”onko Uusi Suometar todellakin tässä maassa korotettu sellaiseen asemaan, että sen pilkkaaminen tuomitaan Jumalan pilkkaamisena”.

Lokakuussa käräjäoikeus kokoontui puimaan Wuorisen tapausta. Oikeuden puheenjohtajana oli raatimies Eriksson, Wuorisen avustajana toimi varatuomari S. Awellan ja yleisenä syyttäjänä kaupunginviskaali Ritz.

Yleinen mielipide tuntui olevan Wuorisen puolella, sillä syyttäjä vaati loppulausunnossaan, että asia tulee ratkaista lain eikä ”yleisen luulon” pohjalta. Syyttäjä Ritz myönsi, että kritiikki ei kirjoituksessa kohdistunut jumalaan, mutta paheksui jumalan käyttämistä poliittisen kritiikin välineenä. Lisäksi syyttäjä totesi, että ”waikkakin älykkäämpi henkilö ei kirjoituksen sisällöstä tunne loukkaawansa uskonnollisia tunteitaan, woi yksinkertaisemman ihmisen uskonnolliset tunteet haawoittua sen johdosta”.

Jumalanpilkkasyytteissä oli tapana pyytää lausunto myös tuomiokapitulilta. Piispa L. Collianderin allekirjoittamassa lausunnossa ei vaadittu Wuoriselle tuomiota, mutta siinä katsottiin, että ”vastaaja on tehnyt pyhästä ja kaikkietävästä Jumalasta hänen nimeään kantavan pilkkakuvan”.

Syytteen käsittelyä lykättiin jälleen muutamaa otteeseen. Tammikuussa 1906 Viipurin raastuvanoikeus lykkäsi jutun hovioikeuden päätettäväksi, mutta langetti samalla Wuoriselle ylimääräisen 75 mar-

” Itse syytteestä ei Wuorinen ollut huolissaan: ”Tämä kanne on tosin herättänyt ainoastaan iloisuutta kaikkialla, missä tieto siitä on ilmoille kajahtanut, joten siinä tehdystä syytteestä puhdistautuminen ei yleisön edessä ole meille vähääkään tarpeellinen.” ”

kan sakon ”sopimattomasta kirjoitustawasta yleistä syyttäjää vastaan”. Vuoden lopussa hovioikeus kuitenkin vapautti Wuorisen syytteestä sekä jumalanpilkkatapauksen että syyttäjä Ritzin kohdistuneen kunnianloukkausjutun suhteen.

Ehkäpä voimakkaimmin Wuorista ja Karjalaa asettui tukemaan *Helsingin Sanomat*. Jo ennen ensimmäistä oikeuskäsittelyä lehdessä julkaistussa (15.08.1905) ironisessa kirjoituksessa epäiltiin, että Wuorisen ”ei tosin ole onnistunut loukata korkeinta olentoa, mutta kyllä häiritä Suomen painoylihallituksen, Sawonlinnan tuomiokapitulin ja w. t. prokuraattorin uskonnollista tunteellisuutta”.

Kirjoittaja muotoili epäilyksensä E. O. Wuorisen motiivista näin: ”Minä aion kirjoittaa waltioillisen satiirin. Minä aion loukata wastustajieni waltioillisia mielipiteitä niin paljon kuin woin. Saadakseni oikein heidät käsittämään, mihin sywyden kuiluun he owat syöksymässä, aion asettaa heidän waltioillisen äänenkannattajansa taiwaasen ja siten pitää peilin heidän edessään. Onpa kumma, jos he eiwät silloin käännöy pois pahalta tieltään ja tee waltioillista parannusta.”

Satiiri ei kaikesta päätellen kuitenkaan onnistunut. ”Eiwät loukkaantuneetkaan wastustajien waltioilliset mielipiteet, ei ollutkaan kysymys waltioillisen äänenkannattajasta, ei syntynytkään suurta waltioillista herätystä. Loukkaantuiwatkin Suomen painoylihallituksen uskonnolliset tunteet, tehtiinkin uskonnollinen juttu asiasta ja syntyikin uskonnollissiweellinen suuttumus, joka ulottui Sawonlinnan tuomiokapitulista aina w. t. prokuraattorin wiraatoon. Ei ollutkaan pilkattu, ei ollut ollut tarkotuskaan pilkata Uutta Suometarta, waan – taiwasta! (...) Siitä nyt taiwas rankaise häntä – Wiipurin raastuwan oikeuden kautta.”

Wuorisen tapaus osoittaa hyvin, kuinka poliitoitunutta jumalanpilkkakeskustelukin toisen sor-

tokauden ajan Suomessa oli. Jumalanpilkan käsite esiintyi ajan sanomalehtien poliittisessa retoriikassa varsin usein, mutta kuten Wuorisen tapaus osoittaa, myös jumalanpilkkasyytteet itsessään olivat usein luonteeltaan osaksi politisoituneita.

“RIETTAUDEN APOSTOLI” KNUT WICKSELL

Ruotsalainen taloustieteilijä ja filosofian lisensiaatti Knut Wicksell (1851–1926) saapui tiistaina 7.10.1890 Helsinkiin pitämään Ylioppilastalossa esitelmää ”Väkiluvun Kasvamisesta Euroopassa”.

Vielä neljä vuotta aiemmin *Uusi Suometar* oli julistanut Wicksellin aikansa ”oihallisimmaksi” ruotsalaiseksi puhujaksi, jonka ”aiwan wapaa ja ehytluotoinen, mutta samalla erittäin selvä, yksinkertainen, suora esittelemisensä vaikuttaa mahdasti kuulijoihin”. Nyt porvarilliset lehdet kuitenkin julistivat Wicksellin kilpaa siweettömyyden apostoliksi.”

Wicksellin esitelmää saapui kuulemaan 300–400 ihmistä. Suurin osa kuulijoista oli miehiä, sillä ”naiset olivat protesteeranneet ja pysyivät kotona”. *Savo*-lehden mukaan luento ei kuitenkaan antanut aihetta niille vaatimuksille, joiden mukaan Wicksellin esiintyminen olisi kiellettävä. Esitelmä

”sisälsi waan tietoja wäkiluwun suuresta lisääntymisestä Euroopassa. Ja jos wäki samassa suhteessa lisääntyy kuin näinä wiime aikoina, ei kohta parin sadan päästä mahdu enää ihmiset asumaan tämän maanpiiriin päällä.”

Wickselliä ja sananvapautta asetui tukemaan etenkin *Päivälehti*, joka julkaisi Wicksellin vierailun aikaan lukuisia sensuurinvastaisia kirjoituksia. Eräs *Päivälehd*en numero (10.10.1890) ei saanut painoasiamiehen hyväksymistä, ennen kuin kirjoitus ”Knut Wicksell kielletty puhumasta” jätettiin pois.

Waasan Lehden mukaan (11.10.1890) Wicksell kävi väestönkasvunvastaisilla puheillaan etupäässä sotaa kristinoppia ja avioliittoa vastaan puolustaen siten eläimellistä ”wapaata rakkautta”. *Suomalainen* oli nimennyt (17.01.1889) Wicksellin jo edellisenä vuonna kuuluisaksi ”awoliiton wastustajaksi”.

Torstaiksi 9.10.1890 suunniteltu Wicksellin toinen esitelmä kuitenkin kiellettiin kenraalikuvernööri Heidenin ja senaattori Yrjö-Koskisen toimesta. Asiaan vaikutti kirkollistoimikunnan (eli opetusministeriön edeltäjän) päälliköltä tullut kirje, jossa tämä selitti Wicksellin esitelmiä vaarallisiksi. Kokouksen estäneen poliisimestarin mukaan muut kyllä saivat puhua mitä tahtoivat, ja Wicksellkin sai

”juoda teetä, mutta hän ei saa pitää mitään puheita, mitään esitelmää”. Wicksellin mukaan toisen esitelmän aiheena oli kuitenkin määrä olla väestökysymyksen sijaan normalityöpäivä ja työpalkka – siis työväenkysymys.

Wicksell kääntyi asiassa lopulta jopa Ruotsi-Norjan konsulin kreivi Oscar Björnstjernan puoleen, mutta ylimmän päätösvallan omannut kenraalikuvernööri Heiden piiloutui asiassa toistuvasti oman kielitaidottomuutensa sekä senaattori Yrjö-Koskisen taakse eikä katsonut omaavansa valtuuksia sallia Wicksellin jatkaa esitelmiään vastustuksen ollessa niin suurta.

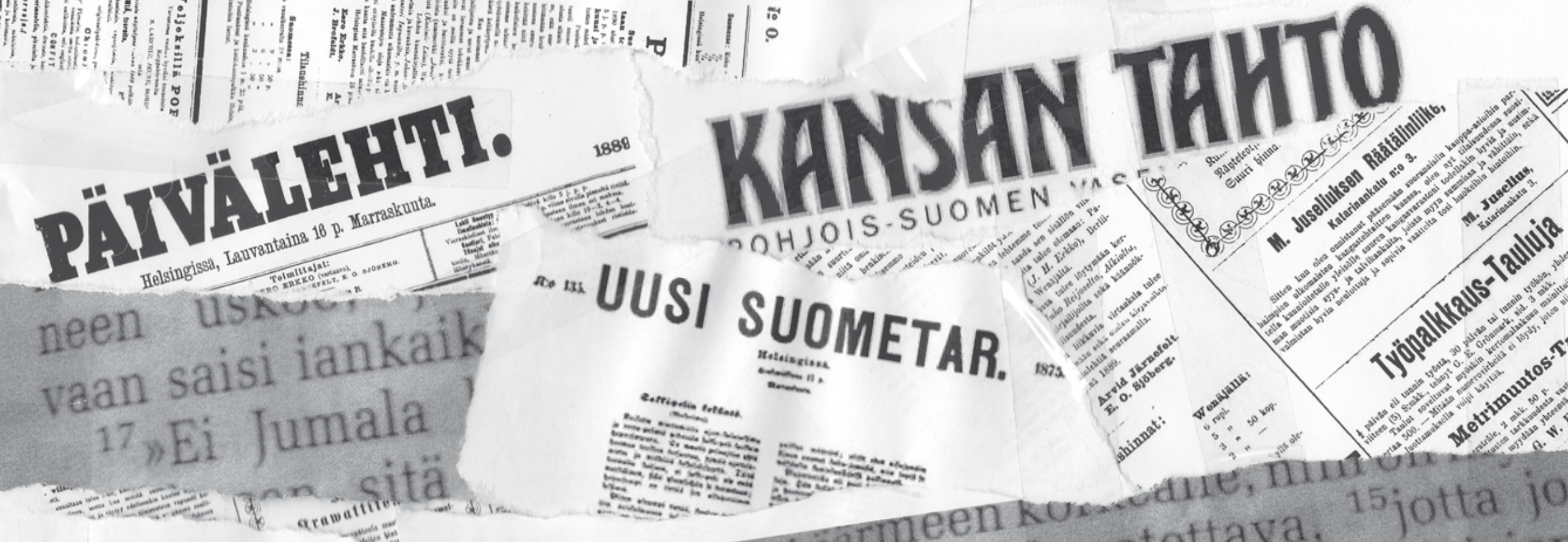
Päivälehdessä epäiltiin (13.10.1890) ”Wapauden rajoituksia” -nimisessä kirjoituksessa, että ”kiellon pyyntö perustui ainoastaan siihen luuloon ja otaksumiseen, että hän [Wicksell] kuitenkin toisissa luennoissaan mahdollisesti tulisi puhumaan jotain, jota pidettäisiin siweellisyyttä loukkaawana, vaikka olikin nimen omaan wakuuttanut ei mitään sellaista aikowansa puhua”.

Eriyisen huolestunut kirjoittaja oli sananvapauden tilasta Suomessa. (...) hämmästyä ja mielihapahaa ei ole woinut olla herättämättä se odottamaton huomio, joka kiellon kautta on näkywiin tullut,

että nim. puhewapaus Suomessa riippuu tykkäänään maan hallintowallan tahdosta ja että se woidaan milloin tahansa riistää yksityiseltä. Tällä kertaa kohdasi puhumiskielto ulkomaalaista, mutta mitään takeita ei ole, ettei se ensi kerralla satu oman kansalaisen kohdalle.”

Savo-lehdessä (14.10.1890) pelättiin jopa Suomen kansainvälisen maineen puolesta: ”Kun hra Wicksell nyt palaa Suomesta, niin kaiketikin tuntuu hänestä siltä kuin olisi käynyt paljon idempänä, kenties Kiinassa asti. Ja siihen suuntaan hän tietysti myös puhuu meistä.” Kiina oli esillä myös *Tampereen Sanomien* (13.10.1890) retoriikassa: ”Hra W:n esittämät mielipiteet eiwät suinkaan ole uusia. Saman suuntaista kirjallisuutta on meillä kyllä ruotsinkielellä saatavana, emmekä woi ympäröidä itseämme millään kiinalaisella muurilla, joka estäisi siwistysmaissa wallitsewat ajatussuunnat meille pääsemästä.”

Wicksellin tapaus synnytti myös jonkin verran jälkipyykkiä. Eräs tohtori O. F. Nordqwist irtisanotti virastaan tämän käyttäytyttyä virkamiehen asemaansa nähden ”wallan sopimattomasti” alapoliisimestaria kohtaan Wicksellin kielletyn toisen esitelmän yhteydessä. *Pohjalaisessa* julkaistiin pari viikkoa

tapauksen jälkeen (31.10.1890) profetia: “Onpa wirastaeroituksia ja muita jälkinäytelmiä ollut tuon mainion tiedemiehen ja tohtorin mentyä isäinsä maahan. Waikea on wielä sanoakaan kuinka monta kertaa esirippu nousee ja laskee tuosta Wicksellin näytelmästä ja kuka kukkaisimpun perii.”

Varsinaisesta jumalanpilkasta Knut Wickselliä ei hänen Suomen-vierailunsa aikana syytetty. Tapaus toi kuitenkin ilmi vastaavanlaisia kristillisistä arvoista kummunneita sensuuripyrkimyksiä, ja se synnytti hyvin samankaltaista sananvapaus- ja suvaitsevaisuuskeskustelua kuin Sippolan ja Wuorisen tapaukset. 19 vuotta myöhemmin Wicksellin tosin tuomittiin kahdeksi kuukaudeksi vankeuteen jumalanpilkasta Ruotsin korkeimmassa oikeudessa. Suomessa *Kansan Tahto* kritisoi (1.10.1909) päätöstä kovin sanoin: “W:n on istuttawa linnassa kaksi kuukautta, koska hän rehellisesti ja awoimesti on lausunut julki wakaumuksensa, wakaumuksen, joka on samallinen jokaisella walistuneella ihmisellä.”

“Tällaisilla tuomioilla kuitenkin on aina kokonaan toisellainen vaikutus, kuin niiden langettajat luulewat. Juuri oikeudenkäynti se oli joka antoi W:n esitelmälle siivet. Elleivät porwarilliset typeryydessään sen johdosta olisi melua nostaneet, niin olisi sen vaikutus jäänyt wer rattain vähäiseksi.”

JUMALANPILKAN TULEVAISUUS

Rikoslain jumalanpilkakypäälä uusittiin 1900-luvulla kahdesti. Maksimirangaistus laskettiin ensin vuonna 1970 kahteen vuoteen ja vuonna 1998 kuuteen kuukauteen vankeutta. Kiivaan väittelyn jälkeen isolla alkukirjaimella kirjoitettu sana “Jumala” sai jäädä vielä vuoden 1998 uudistuksenkin jälkeen lakiin, joskin itse jumalanpilkakypäälän korvasi pykäälä uskonrauhan rikkomisesta.

Vaikka maailma on muuttunut tänä aikana radikaalisti, jatkuu väittely sananvapaudesta ja suvaitsevaisuudesta vielä 120 vuotta myöhemminkin yhä hämmästyttävän samanlaisena. Uskontotieteilijä Ilkka Pyysiäisen mukaan yhteiskuntaa koossa pitävästä jumalanpilkkalainsäädännöstä voikin tulla sitä hajottava tekijä. “Jumalanpilkakypäälällä on suojeltu kansan yhteiseksi miellettyjä arvoja, mutta nykyisin erityistä huolta kannetaan erilaisten vähemmistöjen oikeuksista. (...) Miten laki voi suojella yhtä aikaa eri uskontoja, jotka periaatteessa (ja usein myös käytännössä) ovat toisilleen kauhistus?” (Pyysiäinen, 138 – 139)

KIRJALLISUUTTA:

Torsten Gårdlund: *The life of Knut Wicksell* (Edward Elgar 1996)
Asa Jalas: *Valtiokirkko* (Kustannusliike Tarmo 1917)
Osmo Jussila, Seppo Hentilä, Jukka Nevakivi: *Suomen poliittinen historia* (WSOY 2004)
Ilkka Pyysiäinen: *Synti – Ajatuksin, sanoin ja töin* (WSOY 2005)
Sampo Terho: *Silmä silmästä – Kuolemanrangaistuksen historiaa* (Atena 2007)

Ahdistus B

tekijä: Kimmo Laine

LISÄKSI LÄHTEINÄ KÄYTETTY:

Eduskunnan pöytäkirjat: Valtiopäivät 1998;
Lakialoite 96 (VEPS-tunnus LA 96/1998)
Kansalliskirjaston historiallinen sanomalehtiarkisto
lehtiä vuosilta 1886 – 1909)
Agricola-sivusto: Ruotsin valtakunnan vuoden 1734 laki
Suomen rikoslaki 1889, 1971, 1999
Vapaa Ajatteli 4–5/2000

Kirjoituksen ensimmäinen osa ilmestyi *Vapaa Ajatteli* -lehden numerossa 2/2010.

Suuria odotuksia

Heta Saxell

Lapsen saaminen muuttaa elämää monella tapaa. Se on myös hetki, jolloin miettii uudelleen tapojaan, arvojaan, maailmankuvaansa sekä sitä, miten sen kaiken voi siirtää lapselleen siten, että hänestä kasvaisi avarakatseinen, empaattinen, toisia ihmisiä ja luontoa kunnioittava, tasapainoinen ja onnellinen ihminen.

Näistä asioista voi joutua käymään vaikeitakin keskusteluja varsinkin silloin, kun vakaumukset eroavat kovasti toisistaan ja osapuolet ottavat omat näkemyksensä vakavasti.

Vaikka puolisoni ja minä tulemme erilaisista perheistä, olemme aina voineet avoimesti keskustella kaikista asioista, välillä kärkevästikin mutta aina toisen näkemystä kunnioittaen. Ja lopulta olemmekin huomanneet olevamme asioista hyvinkin samaa mieltä. Oma perhetaustani, ohuesti tapakristillinen, vasemmalle laidalle suuntautunut sosiaalidemokraattisuus, on sallinut minulle vapauden päättää itse maailmankatsomuksellisista ja omiin elämänratkaisuihin liittyvistä kysymyksistä.

Vanhempani eivät ole kyseenalaistaneet kirkosta eroamista, siviilihäitä tai lapsen nimiäisiä, vaikka itse eivät ole näin toimineetkaan. Puolisoni perheelle ratkaisumme eivät ole aina olleet helppoja hyväksyä. Vahvan kristillisen vakaumuksen mukaan avioliitto, naimisiin meneminen ilman pappia sekä lapsen kastamatta jättäminen eivät ole oikeita tapoja toimia.

Kun maailmankatsomukset eroavat jyrkästi toisistaan, yhteisymmärrystä voi olla vaikea löytää. Avoin keskustelu on vaikeaa, paikoin jopa mahdotonta. Avointa mieltä ja toisenlaisten näkemysten ja elämäntyylien hyväksymistä kaivataan. Myönnän kyllä, etten ole ollut itsekään avoimen keskustelun paras esimerkki, sillä arastelen, ehkä suotta, omien näkemysteni esiin tuomista vahvasti uskonnollisessa seurassa. Sukulaisiaanhan ei halua loukata, ja pelko juuri siitä estää tuomasta mielipiteitä julki. Tämä taktiikka tietysti pidemmän päälle toimii itseään

vastaan, sillä tie on auki väärinkäsityksille, jos asioista ei keskustella avoimesti. Konfliktien välttäminen saattaa siis itsessään aiheuttaa niitä. Taustaoletus, että toinen osapuoli ei voi mitenkään ymmärtää omia näkemyksiä, ei myöskään helpota keskustelua.

Ehkäpä kuitenkin suurin kynnys keskustelun aloittamiselle on vakaasti uskovien ihmisten näkemys, että ilman (oikeaa!) uskoa ihmiseltä puuttuu jotain olennaista elämästään. Uskovien usein varmasti vilpitön halu tuoda toisen elämään sitä itselle niin tärkeää ja välttämätöntä uskoa kääntyy helposti toisen näkemyksen vähättelyksi tai suorastaan tuomitsemiseksi. Se, että oma hyvä ei välttämättä suinkaan ole toisen hyvä, saatikka sitten universaali hyvä, ei varmastikaan ole se helpoin asia kenenkään omaksua.

Lisäulottuvuus keskusteluun tietysti tulee, kun on kysymys kolmansista osapuolista eli lapsista. Kestän paremmin sen kylläkin raivostuttavan ja osin loukkaavan näkemyksen, että itseltäni joidenkin mielestä puuttuu jotain oleellista elämästäni. Sitä sen sijaan en kestä, että oman vakaumukseni mukaan toimiminen lapseni suhteen ei olisi sitä parasta, mitä voin lapselleni antaa. Tällaiseen näkemykseen olemme valitettavasti joutuneet puolisoni kanssa törmäämään.

Onhan vanhemman uskottava, että se kasvatus ja elämännäkemys, mitä lapselleen välittää, on sitä parasta mitä voi antaa. On loukkaavaa väittää muuta. Toki asioista voi aina keskustella ja tuoda erilaisia näkemyksiä esiin, mutta kuten todettua, se on hankalaa. Näin lapsi haastaa vanhempansa ajattelemaan, kokeilemaan suvaitsevuutensa rajoja ja asettamaan uusia arvojärjestyksiä ennen kuin edes osaa itse puhua.

Odotan innolla sitä aikaa, kun lapseni itse alkaa kysellä ja kyseenalaistaa. Silloin ehkä vasta mitataan se todellinen kyky avartaa ajatusmaailmaansa. ■

Kauhukirjallisuuden isä oli rationalisti edellä aikaansa

HOWARD PHILLIPS LOVECRAFT
20.8.1890 – 15.3.1937

H. P. Lovecraft on suurimmalle osalle nimen ylipäättään tunnistavista tuttu vain kauhukirjailijana. Hän oli kuitenkin myös tuottelias esseisti, jonka koko tuotantoa leimaavat rationalistiset, humanistiset ja ateistiset vivahteet. Ehkä moni ateisti ja agnostikko onkin kiintynyt Lovecraftin tuotantoon näiden vivahteiden takia, miehen ajatuksia sen kummemmin tuntematta. Kirjailijaan kannattaa kuitenkin syventyä kunnolla.

H. P. LOVECRAFT NOIN VUONNA 1934.
KUVA: BROWN UNIVERSITY ASSOCIATED PRESS

Aloitan omalla, henkilökohtaisella muistollani. Vuoden 2009 joulukuussa, muutama päivä ennen aattoa, olin käymässä ystävälläni, joka soitti minulla vasta hankkimaansa joulumusiikkilevyä. Innostuin musiikista niin paljon, että ystäväni kopioi levyn minulle siltä istumalta, ja koko kolmituntisen kotimatkan kuuntelin kappaleita auton stereoista uudestaan ja uudestaan.

Mitä erityistä musiikissa oli? En ollut muutamiiin vuosiin kestänyt joululauluja. Omien lasten päiväkotij- ja koulu-urien seuraaminen on viimeistään paljastanut minulle, kuinka uskonnollisuutta syötetään väkisin aivoihimme ja varsinkin juuri joulun aikaan.

Millä oikeudella kristinusko omii itselleen kynttilät, perhekesisyyden, hyvän ruuan, rakkauden ja lahjat? Esikoiselle väitettiin esikoulussa, että ”ensimmäinen joulu” on yhtä kuin erään fiktiivisen profetan väitetty syntymä joskus jossain. Tämä on valehtelua. ”Joulu” on sananakin pakanallista alkuperää ja liittyy vuodenkiertoon, auringon voittokulkuun, luonnon hedelmällisyyteen ja valon ylittömyyteen pimeydestä. Joulua on juhlittu talvipäivänseisauksen aikaan eli noin 21.–22. joulukuuta.

Niin, joululauluista. Tiedän olevani hieman niuhko, mutta en tosiaan ole jaksanut kuunnella joululaulujen uskonnollista sanomaa. Pidän kuitenkin joululaulujen sävelistä: läpi lapsuuden ja nuoruuden lauloin erilaisissa kuoroissa, ja lauluihin liittyy minulla halu laulaa.

Joululaulut minulle pelasti *Cthulhu*, kirjailija

Howard Phillips Lovecraftin (1890–1937) luoma ”suuri muinainen jumalolento”. Lovecraftin kulttuurista perintöä ylläpitää nimittäin *H.P. Lovecraft Historical Society*, joka on julkaissut useamman levyllisen tunnettuja joululauluja, joiden sanat on päivitetty Cthulhu-aiheisiksi. Yksi näistä levyistä oli löytänyt tiensä ystävälleni ja sieltä edelleen minulle. Tänäkin jouluna stereoissani soivat muun muassa ”Silent Night, Blasphemous Night”, ”I’m Dreaming of a Dead City” ja ”The Unholy Night”.

Kyseisellä levyllä yhdistyi monta minulle nautinnollista asiaa: kauniit sävelet ja niiden laadukas toteutus, kauhukulttuuri, kirjallisuus, vakaville asioille nauraminen, uskontoparodia, uskonnotto-muus sekä pakanoiden joulu eli talvipäivänseisauksen juhliminen.

Kirjailija Lovecraftin yhteys ateismiin ja uskonnottomuuteen ei kuitenkaan rajoitu hänen faniensa edesottamuksiin. Itse asiassa Lovecraftin ajatukset muun muassa uskonnoista, humanismista, sekularismista ja ihmisyydestä olisivat kovaa valuuttaa juuri nyt. Ei ihme, että hänen tuotantonsa tuntuu vetoavan nimenomaan uskontoihin kriittisesti suhtautuvaan lukijakuntaan.

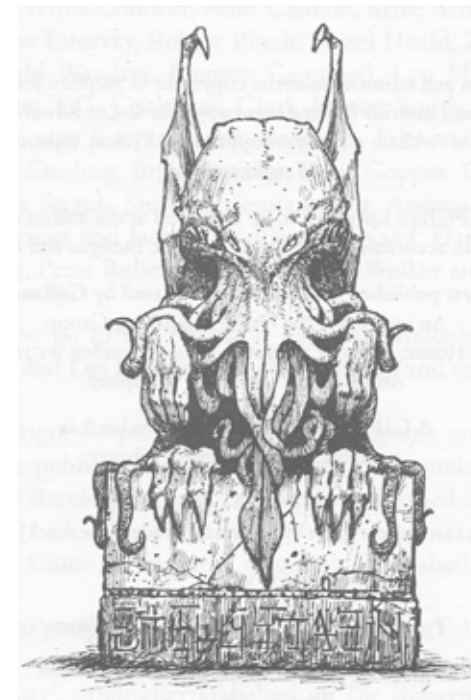
H. P. Lovecraft kirjoitti kollegalle ja ystävälleen Robert E. Howardille vuonna 1932 näin: ”Sanon vain, että pidän hemmetin epätodennäköisenä, että olisi olemassa mitään sellaista kuin suuri kosminen

tahto, henkimaailma tai sielun häviämättömyys. Sellaiset ovat kaikkein mielettömiä ja oikeuttamattomia päätelmiä, joita maailmankaikkeudesta voi tehdä. En voi teeskennellä, että pitäisi niitä muuna kuin mitättömänä höllypölynä. Teoriassa olen agnostikko, mutta riippuen radikaalin todistusaineiston ilmaantumisesta minut pitäisi luokitella käytännössä toistaiseksi ateistiksi.”

LUONNONTIETEEN JA MYYTTIEN LUMOISSA

Howard Phillips Lovecraft syntyi Rhode Islandilla elokuussa 1890. Hänen isänsä Winfield Scott Lovecraft oli kiertelevä kauppias, mutta Howardin ollessa kolmivuotias isä sairastui psykoosiin kauppatkallaan, joutui vuosiksi sairaalaan ja kuoli siellä. Sairastumisen syynä oli luultavasti aivoihin levinnyt syfilis. Isän kuoleman jälkeen Howardin elatuksesta ja kasvatauksesta vastasivat hänen äitinsä Sarah Susan Phillips Lovecraft, kaksi tättänsä sekä isoisänsä.

Lovecraftia on myöhemmin pidetty jonkinasteisena lapsinerona. Hän luki paljon, ja hänen hieman eksentrisen äitinsä antoi hänelle luettavaksi kirjoja, joita ei normaalisti sen ikäisille lapsille anneta. Lovecraft lausui runoja ulkomuistista kaksivuotiaana, oppi lukemaan kolmivuotiaana ja kuusivuotiaana hän jo kirjoitteli omia kertomuksiaan. Hänen

CTHULHU TAITEILIJALLES EDWARDSIN PIIRITÄMÄNÄ.
KUVA TEOKSESTA NECRONOMICON: THE BEST WEIRD TALES OF H.P. LOVECRAFT, ORION BOOKS 2008.

lempilukemistoonsa kuului Tuhhat ja yksi yötä, jonka innoittamana hän kehitti itselleen pseudonyymin Abdul Alhazred. Tätä nimeä hän hyödynsi myöhemmin: Lovecraftin tuotannossa esiintyy myyttinen eepos Necronomicon, jonka kirjoittaja on ”hulhu arabi” Abdul Alhazred. Eeppiset tarinat kiehtoivat nuorta Howardia, ja hän löysi paljon innoitusta muun muassa kreikkalaisesta mytologiasta. Hänen isoisänsä taas johdatti hänet goottilaistyyppisten kauhutarinoiden pariin.

Lapsena ja nuorena Lovecraft sairasteli paljon, mikä vaikeutti hänen koulunkäyntiään, mutta toisaalta hän luki ja opiskeli itseksensä paljon. Mielenkiintoa herättäviin aiheisiin lukeutuivat muun muassa tähtitiede ja kemia. Noin kymmenvuotiaana hän ”julkaisi” kahtakin tiedeaiheista lehteä: The Scientific Gazettea ja The Rhode Island Journal of Astronomya.

Ensimmäisen oikean lehtikirjoituksensa hän julkaisi paikallisessa sanomalehdessä 16-vuotiaana, se käsitteli tähtitiedettä. Pian hänen lehtikirjoittelustaan tuli säännöllistä.

Howardin ollessa 14-vuotias hänen isoisänsä kuoli ja perhe joutui taloudellisiin vaikeuksiin. Teini-ikäinen Lovecraft muutti äitinsä kanssa pienen vuokra-asuntoon, mikä masensi poikaa niin, että hänen on kerrottu jopa harkinneen itsemurhaa. Juuri kiinnostus uusien asioiden oppimiseen sai Lovecraftin kuitenkin säilyttämään elämänsä lunsaa. Suureksi pettymyksekseen hän jäi sairastelunsa vuoksi ilman high schoolin lopputodistusta eikä päässyt haluamaansa yliopistoon.

TRAGEDIAA JA KIRJOITTAMISTA UUPUMUKSEEN SAAKKA

Howard Phillips Lovecraftin kaunokirjallinen ura alkoi harrastajalehdissä. Hän oli innokas pulp-tarinoiden lukija, kirjoitti kiivaita palautteita lehtiin lukemistaan tarinoista ja alkoi vähitellen kirjoittaa myös omia tarinoitaan. Hänen tyyliinsä herätti huomiota, ja aluksi Lovecraft oli niin ahkera, että kirjoitti itsensä uupumuksen partaalle.

Hänen ensimmäisiä, jonkin verran huomiotta herättäneitä kertomuksiaan olivat muun muassa ”The Beast in the Cave” (1905) ja ”The Alchemist” (1908). Lovecraft oli myös hyvin ahkera kirjeiden kirjoittaja, ja hänen kirjeenvaihtonsa oli ehkä yksi vilkkaimmista tuon ajan kirjallisessa maailmassa.

Lovecraftin äiti kuoli vuonna 1921 hyvin samantapaisissa olosuhteissa, jopa samassa sairaalassa kuin hänen isänsä. Howardin ja äidin suh-

de oli ollut vaikea mutta läheinen. Vain vähän aikaa äidin kuoleman jälkeen Lovecraft tapasi tulevan vaimonsa, Sonia Haft Greenen, joka oli Howardia seitsemän vuotta vanhempi, Venäjän juutalaisten jälkeläinen ja itsekin kirjoittamisesta innostunut. Avioliitto alkoi hyvin, mutta joutui vaikeuksiin, kun Sonian hattukauppa meni konkurssiin ja Sonia itse joutui viettämään pitkiä aikoja parantolassa.

Vaikka yksin jääneellä Lovecraftilla oli paljon tuttaviasuinkaupungissaan New Yorkissa, hän alkoi ahdistua ja hänen tuonaikaiset kirjoituksensa ovat täynnä merkkejä yksinäisyydestä ja toisaalta jonkinasteisesta misantropiasta.

Lovecraftin avioliitto päättyi vuonna 1929, ja kirjailija palasi kotiseudulleen Providenceen. Siellä hän kirjoitti uransa merkityksellisimmät teokset: Cthulhun kutsun (”The Call of Cthulhu”, 1926), Hulluuden vuorilla (”At the Mountains of Madness”, 1931) ja Varjon menneisyydestä (”The Shadow out of Time”, 1934–35).

Hän kirjoitti ahkerasti myös esseitä ja kirjojia muun muassa politiikasta, filosofiasta ja kirjallisuudesta sekä tuki nuoria, uraansa vasta aloittelevia kirjoittajia.

Viimeisinä vuosinaan Lovecraft alkoi kirjoittaa aiempaa monimutkaisempia ja pidempiä tarinoita, jotka vaikeuttivat niiden myymistä. Hän pahastui joistain saamistaan kritiikeistä ja hänen kohtalokseen koitunut sairaus, suolistosyöpä, alkoi paljastaa ensimmäisiä merkkejä olemassaolostaan. Howard Phillips Lovecraft eli viimeiset kuukautensa sairaalassa kovien kipujen vallassa ja kuoli maaliskuussa 1937.

EI PELKKÄÄ CTHULHUA JA KAUHUA

H. P. Lovecraft ei koskaan elinaikanaan kokenut sellaista suosiota, mihin hänen tuotantonsa on nyt jälkeenpäin yltänyt. Hän ei julkaissut yhtään varsinaista kirjaa, vaan hänen tarinansa ilmestyivät eri lehdissä.

Lovecraftin merkitys kirjallisuudelle ja hänen ajattelunsa nykyaikaisuus on auennut suurelle yleisölle vasta vuosikymmeniä kirjailijan itsensä kuoleman jälkeen. Toisaalta hänet tunnetaan ennen kaikkea kaunokirjallisuudestaan. Lovecraftin esseitä ja kirjoja on kuitenkin koottu useaksikin kirjaksi. Vapaa-ajattelijaa saattaa eniten kiinnostaa S. T. Joshin toimittama H.P. Lovecraft: Collected Essays, volume 5, johon on koottu hänen kirjoituksiaan filosofian alalta.

Lovecraft omaksui ateismin ilmeisesti jo hyvin varhain. Ei ole tietoa, oliko hän uskonnollinen missään vaiheessa elämäänsä. Monet saattaisivat olettaa, että Lovecraftin synkkä lapsuus, johon kului isän mielisairaus ja kuolema sekä oman ruumiillisen ja henkisen terveyden heikkous, olisivat vieneet nuorelta mieheltä kyvyn uskoa maailman tarkoituksellisuuteen tai hyvyyteen. Ei kuitenkaan ole mitään erityistä syytä uskoa, että näin olisi asianlaita. Pikemminkin voisi ajatella, että Lovecraftin lapsena alkanut kiinnostus muun muassa avaruutta ja luonnonilmiöitä kohtaan muokkasi hänen ajattelunsa rationaaliseksi.

ATEISTI POHTI IHMISYYTTÄ JA JUMALUUKSIA

Lovecraftin kaunokirjallisessa tuotannossa on

nähtävissä vahva misoteistinen juonne. Hänen luomissaan maailmoissa on yleensä useita jumaluuksia – kaikki julmia ja ihmisille pahantahtoisia. H. P. Lovecraftin jumalkuvaa voikin monessa suhteessa pitää täysin vastakkaisena sille, millaisena esimerkiksi kristittyjen Jumala halutaan esittää. Lovecraftin teosten ihmiset pystyvät kyllä miellyttämään tai ärsyttämään jumalolentoja, mutta heidän merkityksensä jumalolennoille on mitätön. Hän esittää maailmankaikkeuden kylmänä ja julmana, pahantahtoisten jumalolentojen temmelyskenttänä, jossa ihmisen osana on vain merkityksetömyys, mielettömyys ja lopullinen häviäminen.

Luonnontieteitä ahkerasti seuraavana H. P. Lovecraft oli kiinni aikakautensa suurissa läpimurroissa. Albert Einstein julkaisi suppean suhteellisuusteorian vuonna 1905 ja yleisen suhteellisuusteorian 1915. Suhteellisuusteoria ja siihen liitetyt mielikuvat ovat selvästi vaikuttaneet Lovecraftin tapaan rakentaa maailmankaikkeus valtavaksi ja vääjäämättömäksi, ihmisjärkeä rikkovia lakejaan tottelevaksi. Kirjailijan luomaa kirjallisuuden tyyliä nimitetään usein ”kosmiseksi kauhuksi”.

Cthulhun kutsussa kirjailija kuvailee, kuinka vieraan kulttuurin arkkitehtuuri on ”epänormaalia, epäeuklidista ja inhottavasti omistamme poikkeavista sfäreistä ja mittasuhteista muistuttavaa”. Epäeuklidista geometriaa hyödynnetään juuri yleisessä suhteellisuusteoriassa. Toisaalta Lovecraftin ”kosminen kauhu” kertoo siitäkin, että luonnontiede kykeni 1900-luvun alussa tarkastelemaan maailmankaikkeutta niin tarkasti, että tavallinen ihminen ei enää pystynyt ymmärtä-

mään luonnontieteellisiä totuuksia maailmasta ja omasta olemassaolostaan maailman keskellä. ”Me olemme väliaikaisia, mikroskooppisia hyönteisiä hetkessä; katulapsia ikuisuuteen eksyneinä; eilen syntyneitä ja huomenna kadotukseen tuomittuja”, Lovecraft kirjoitti vuonna 1920 esseessään ”Life For Humanity’s Sake”.

Samassa esseessä hän ottaa kantaa sitä käsitystä vastaan, että jumalan olemattomuus tekisi ihmisestä itsekkään ja julman. Lovecraft toteaa, että ihmisen perimmäiset motiivit ovat toki aina itsekkäät, mutta sellainen ihmisyyhteisö, josta julmuus ja ”moraaliton itsekkyyks” eivät ole altruismin myötä laimenneet, häviää nopeasti oman toimimattomuutensa myötä. Lovecraft pitää siis ilmeisenä, että ihmisen moraali on sidottu hänen ihmisyyteensä, ei ulkopuoliseen jumalaan tai voimaan. ”Meidän ei tarvitse etsiä kuviteltuja hahmoja tyhjältä taivaalta, eikä toisaalta palata primitiiviseen villiyyteen, josta olemme kehittyneet. Omaksukaamme kaikkein järkevin elämänohje – elämä ihmisyyden takia!” ■

LÄHTEET:

S. T. Joshi: Howard Phillips Lovecraft: The Life of a Gentleman of Providence. *H.P. Lovecraft Centennial Guidebook*, <http://www.hplovecraft.com/life/biograph.asp>
S. T. Joshi (ed.): H.P. Lovecraft. *Collected Essays, volume 5: Philosophy*. Hippocampus Press, 2006.

H. P. Lovecraft Historical Societyn internet-sivut löytyvät osoitteesta <http://www.cthulhulives.org/>

Raamattu pornoon, isosesta Prometheus-leirin ohjaajaksi

Teksti: Jussi K. Niemelä ja Tiina Raevaara.
Kuva: Jussi K. Niemelä

Helsingin Vapaa-ajattelijain ke-
säkuussa 2010 järjestämä me-
nestykseks ”Vaihda Raamattusi
pornoon” -tempaus aiheutti ai-
nakin yhden kirkosta eroamisen.
Kyseessä on televisiossa tempa-
uksen aikana haastateltu nuori-
mies Petro Miikkael Tissari. Hän
kertoi vaihtaneensa Raamatun
pornoon ja menevänsä rippileirin
isoseksi. Seurakunnan tuomio-
rovasti katsoi, ettei tällaista hen-
kilöä voi päästää isoseksi. Tissa-
ri antoi kesällä Vapaa Ajattelijal-
le haastattelun kokemuksistaan,
jotka lopulta johtivat miehen
eroon kirkosta.

Tempauksen aikaan 17-vuotias Petro Miikkael
Tissari ei osannut odottaa, että hänen tekemisistään
nousisi näin iso kohu. Hän yllättyi erityisesti siitä,
että ylin tuomiorovasti Mikkelin tuomiokirkon
seurakunnassa puuttui isos-suunnitelmaan ja esti
Tissarin aiheet erottamalla tämän isostyöstä.

–Tuomiorovasti pyysi nuorisopappeja ilmoitta-
maan minulle, etten saa työskennellä isosena, kertoo
haastateltava.

Tissari korostaa, etteivät kaikki kirkon työntekijät
ja seurakunnissa toimivat ole huumorintajuttomia
konservatiiveja. Vapaamielisemmät seurakunnan
työntekijät olisivatkin antaneet Tissarin pysyä isose-
na. Hän korostaa, että yhteisön viat eivät yleensä tu-
lekaan koko yhteisöstä, vaan pahimmista yksilöistä,
kuten kirkon tapauksessa vaikkapa suvaitsematto-
mista pastoreista.

Omasta maailmankatsomuksestaan hän käyttää
termiä ”ateismiin taipuvainen agnostikko”.

–Olen avoin sille, että jos joku esittää minulle
tarpeeksi hyvät todisteet, alan uskoa. Mutta mikä
sitten on tarpeeksi hyvä perustelu? Tissari kysyy.

Hän lisää, että koska Jumalan olemassaolo on

kuitenkin periaatteessa mahdoton ratkaista varmas-
ti, hän ei anna koko asian häiritä itseään.

Isoseksi Tissari halusi pitääkseen hauskaa.

–Pidän nuorisotyöstä ja haluan olla siinä mukana,
hän toteaa.

Tuomiorovastin kielto päästä isoseksi ärsytti nuor-
ta miestä. Hän päätti hakeutua Prometheus-leirille ja
sen jälkeen sinne apuohjaajaksi.

–Olen käynyt kaksi vuotta isoskoulutusta ja viime
hetkillä minut erotetaan koko hommasta. Ei siinä oi-
keastaan tiennyt, mitä ajatella.

Haastatteluhetkellä Tissari oli eroamassa kirkosta,
mihin hän alle 18-vuotiaana tarvitsi vanhempiensa
luvan. Vanhemmat suostuivat eroon ja nyt nuorukai-
nen ei enää kuulukaan kirkkoon. Tissari kertoo, että
mikäli lupaa ei tarvittaisi, hän olisi eronnut välittö-
mästi tuomiorovastin päätöksen jälkeen.

–Jokaisella pitäisi olla oma uskonnonvapaus. Ei ole
oikein pakottaa ihmisiä kuulumaan sellaiseen, minkä
periaatteisiin hän ei usko, Tissari vastaa kysymykseen
18 vuoden eroamisikärajasta.

–Ikäraja tuntuu varsin korkealta ajatellen ihmi-
sen omaa murrosiän aikana kehittyvää päätösvaltaa ja
-kykyä, hän jatkaa. Tissarin mielestä 15 tai 16 olisikin
sopivampi ikäraja kirkon jäsenyydestä päättämiseen.
–Mielestäni vanhemmat eivät saisi mitenkään kieltää
lastaan eroamasta sellaisesta, mihin lapsi ei usko.

Petro Miikkael Tissarin mukaan eri lait, kuten yh-
denvertaisuus- ja uskonnonvapauslaki ovat mitä il-
meisimmin konfliktissa keskenään, koska lapsen oi-
keus ei toteudu.

–Koulussa ongelmaksi tuli se, että koska siellä ei
ollut heti tietoa siitä, etten kuulunut enää kirkkoon,
minua ei päästetty ET-opetukseen ennen kuin koulu
sai varmuuden asiasta. Omasta mielestäni jokaisella
tulisi halutessaan olla oikeus ET-opetukseen.

Mitä tulee Raamatun vaihtamiseen pornoon,
Tissarin arvion mukaan moni ihminen luopuisi
Raamatustaan. Pornotempaus osoitti juuri sen, et-
tä moni kirkkoon kuuluva ei loppujen lopuksi välitä
kirkosta tai kristinuskon pyhinä pitämistä asioista ko-
vin paljon. Hänelle tuli yllätyksenä se, miten kieltei-
sesti tuomiorovasti asiaan suhtautui.

–Moni ei tietenkään uskalla osallistua pornotem-
pauksen kaltaisiin tapahtumiin sosiaalisen paineen
takia, mutta itse en ole kokenut tämän asian suh-
teen koskaan mitään suurempia estoja, haastateltava
toteaa lopuksi. ■

Toimittaja Liisa Löppönen, olisiko teillä aikaa hetkinen?

Sepastien Koski

Liisa Löppösen auto kiittää Mannerheimintiellä kohti pohjoista. On tulossa tavallinen, hieman kiireinen päivä, joka alkoi päätoimittajan tiiviisti muotoilemalla tehtävällä: ”Keilaus. Tee juttu. Kai olet seurannut mitä viime aikoina on tapahtunut?”

Totta kai Liisa tietää mitä on tapahtunut ja kuka on sanonut mitään. Mutta se ei riitä. Henkilöt pitää saada toistamaan sanansa uudelleen mikrofooniin, muuten radio-ohjelmaa ei synny. Ja se edellyttää kierrosajelua ympäri Helsinkiä.

Keilaus on noussut julkisuuteen erään sitä vastustavan ryhmän järjestettyä tapahtuman, jossa keilapalloja vaihdettiin ilmaiseksi jalkapalloihin. Tapahtuman jälkeen ei ollut kovinkaan vaikea saada eri osapuolia ottamaan toimittajaa vastaan. Jokaisella on tässä tilanteessa jotain sanottavaa.

Valtakunnallisen keilaseuran puheenjohtaja, Suurkeilaaja Antti Reikäpallo, on varsin tuhtunut kampanjasta: ”En voi ymmärtää miten tällainen keilaaja häpäisevä tapahtuma sallittiin julkisella paikalla. Poliisin olisi pitänyt kieltää se.” Hän joutuu kuitenkin tunnustamaan huolensa keilausten jäsenmäärän laskusta: ”Meidän mielestämme on väärin, että Keilaseurasta eroaminen on tehty niin helpoksi. Keilailu on terveellistä, sitä pitäisi tukea enemmän. Se on hyvää liikuntaa ja se todistetavasti saa ihmisen rentoutumaan.”

Keilausta vastustavan ryhmän nokkamiehen, kansanedustaja Jarmo Kaadon mukaan tilanne on parempi kuin ennen: ”Kun ihminen voi nyt itse päättää milloin eroaa

keilaseurasta ja näin moni nuori käyttää tilannetta hyväkseen, se merkitsee keilaseurojen jäsenmäärän huomattavaa laskua tulevaisuudessa. Syntyy paljon uusia perheitä, joissa vanhemmat eivät kuulu keilaseuroihin, joten heidän lapsiaan ei automaattisesti liitetä niihin. Tämä tulee myös vaikuttamaan koulujen opetukseen. Yhä useamman lapsen vanhempi haluaa keilaustuntien sijalle yleistä urheiluopetusta. Lakihan mahdollistaa tänä päivänä lapselle yleisen urheiluopetuksen, jos toinen lapsen vanhemmista on eronnut keilaseurasta.”

Toimittajan kysyessä syytä keilausten suosion laskuun, Antti Reikäpallo syyttää asiasta opetusministeriötä: ”Puheet keilausten poistamisesta koulujen oppiaineiden joukosta antaa vääränlaisen signaalin. Aivan kuin keilaus olisi jotenkin pa-

heksuttavaa. En lainkaan ymmärrä miksi keilaus halutaan kieltää sen miljoonilta harrastajilta. Kaadon tapaisten keilausten vastaisten fundamentalistien tulisi suorittaa kolmen vuoden tie jossain järjestöme erämajoista. Vain sen tien päässä on keilaamisen todellinen ymmärtäminen, kuten me kaikki Suurkeilaajat tiedämme. Se avaa ihmisen silmät näkemään maailman kokonaan uudella tavalla, uudistaa ihmisen ja antaa lohdun vaikeina aikoina. Me emme voi elää ilman keilausta ja tuntemme suurta murhetta niiden puolesta, jotka eivät ole joukossamme.”

Keilailun vastatuulesta kertoo myös se miten pääkaupunkiseudulla ennen toiminut keilailuradio, Radio Keila, on taloudellisissa vaikeuksissa ja joutuneen lopettamaan toimintansa, ellei valtakunnallinen keilaseu-

ra tule apuun. Radio Keilan toimitusjohtaja, Olli Mustapallo, kommentoi asiaa: ”On valitettavaa nähdä miten ihmisten moraalit on laskussa, nuoret alkavat käyttää huumeita ja kulkevat iltaisin käljällä. Keilausten arvoa tulisi nostaa valtakunnassa eikä puhua sen opetuksen lopettamisesta kouluissa. Maassa pitäisi olla ympäri vuorokauden toimiva keilakanava, kuten on tilanne monessa kehittyneessä maassa, kuten Surviassa.”

Survian perustuslaissa mainitaan vapaus urheilulajien harjoittamiseen. Eikö se ihmisoikeuksien kannalta olisi oikea käytäntö? Kysymykseen vastasivat sekä valtakunnallisen keilayhdistyksen puheenjohtaja Suurkeilaaja Antti Reikäpallo että keilausta vastustavien puhemies Jarmo Kaato.

”Meillä keilayhdistyksessä katsellaan hyvin myönteisin mielin Survian tilannetta. Siellähän keilaus on täysin vapaa valtiotilan holhouksesta. Siitä huolimatta keilaus on hyvin arvostettua ja kansalaiset ovat jopa kiihkeämpiä keilausten harrastajia kuin suomalaiset.”

Kansanedustaja Jarmo Kaato tuntui myös kannattavan maan peruslain henkeä, mutta näki siinä myös tiettyjä vaaroja: ”Tilannetta Surviassa ei voi pitää kovin hyvänä. Siellä keilaus on muodostu-

nut jonkinlaiseksi hurmoshenkiseksi urheilulajiksi, sitä kuvaavat esimerkiksi setelissä olevat keila ja keilapallo sekä keilausta ylistävä teksti: ’Keilapallo kaikille!’ Presidenttien on lähes pakko virkaan astuessaan ilmoittaa keilaseura, jota kannattaa tai johon kuuluu. On myös valitettava tapa, että presidentit yleensä lopettavat puheensa sanoin ’Hyviä kaatoja kaikille’. Siitä huolimatta mielestäni ihmisoikeuksien kannalta keilaus ja valtio tulisi erottaa toisistaan. Valtiolta ei saisi pitää tiettyä urheilulajia muiden yläpuolella.”

Kansanedustaja Jarmo Kaadon johtama pieni mutta äänekäs keilausta vastustava ryhmä toistaa sanomaansa vanhan kaavan mukaan: ”Me emme hyväksy keilausten ylivaltaa tässä maassa, me vaadimme valtion ja keilausten erottamista toisistaan ja seurojen verotusoikeuden poistamista.”

”Siinähan se oli”, huokaa Liisa ja astuu autoonsa työpäivän päätteeksi. Hän on varsin tyytyväinen haastatteluihin ja suunnistaa kohti TV-yhtiön omaa keilahallia.

Mikään ei lepuuta hermoja niin kuin nähdä keilapallon kiitävän kohti kauniissa kolmiossa odottavia keiloja ja kuulla niiden kolisevan sekavaksi röykkiöksi radan perälle, yhä uudelleen ja uudelleen. ■

Lasse Sirén in memoriam

Kuva: Robert Brotheruks

Diplomifilosofi Lasse Sirén kuoli 12. lokakuuta 2010 Helsingissä. Hän toimi aktiivisesti useissa kansalaisjärjestöissä, erityisen ansiokkaasti humanistiliikkeessä ollen liiton hallituksen jäsen ja varapuheenjohtaja sekä Vapaa-ajattelijain liiton toiminnanjohtaja. Lasse Sirén hoiti humanistien kansainvälisiä asioita ja hän oli erityisesti useiden intialaisten humanistien, ateistien ja rationalistien ystävä. Suomen humanistit muistavat Lasse Sirénin loistavana kielenkäyttäjänä, tulkkina sekä lämpimänä ja hyvänä ihmisenä.

Diplom Philosopher Lasse Sirén died October 12th 2010 in Helsinki Finland. He was an active member in many NGO:s, especially in the Finnish Humanist Union and in the Union of Freethinker in Finland. He was a long time board member and vice president of Finnish Humanist Union. Lasse Sirén was responsible for all international relations of the Union and he was a friend of many Indian humanists, atheists and rationalists. Finnish humanists remember Lasse Sirén as a brilliant user of languages, interpreter and a good warm human being. ■

LASSE SIRÉN IN MEMORIAM

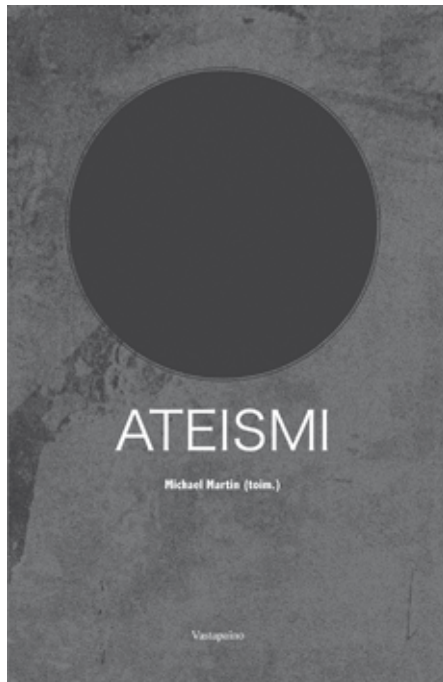
ATEISMI

Michael Martin:

Ateismi (The Cambridge Companion to Atheism).

Suom. Tapani Hietaniemi, Jussi K. Niemelä ja Tiina Raevaara.

Vastapaino, 2010.

Jykevä perusteos.

Aimo Törmänen

Ateismia käsittelevän kirjallisuuden määrä ei ole koskaan ollut maassamme kovin suuri, mutta nyt tätä puutetta on vihdoinkin saatu korjaamaan mainio ja perusteellinen teos. Michael Martinin toimittama Ateismi käsittelee muun muassa ateismin historiaa, sen yhteiskunnallista merkitystä, oikeudellista puolta ja moraalikäsitteitä.

Ateismi on syntynyt läntisten monoteististen uskontojen vaikutuspiirissä ja vastavoimaksi. Teoksessa käsitettä käytetään ensisijaisesti näiden uskontojen edustamaa ajattelua vasten, eikä se siten sovi kovin hyvin idän uskontojen arviointiin.

Suomennos on kauttaaltaan sujuvaa. Kirja soveltuu kenelle tahansa aiheesta kiinnostuneelle lukijalle. Tosin muutamassa luvussa on kohtia, joiden ymmärtäminen vaatii matemaattisten käsitteiden hallintaa. Kattava filosofinen sanasto kirjan alussa auttaa sellaista lukijaa, jolle termit eivät ennestään ole tuttuja. Samoin jokaisen kappaleen kirjoittaja on listannut suositeltavaa lisälukemista enemmän aiheesta kiinnostuneelle. Tekijöistä enin osa on suuren veden takaa, joten teoksen henki on angloamerikkalainen.

Kirjan uskonnonvapauden kehittymistä käsittelevä luku liittyy läheisesti perustuslaillisen demokratian syntyyn. Eri maiden perustuslaeissa on maininta uskonnonvapaudesta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa valtio on lainsäädännöllisesti sekulaari, mutta huruskaus on aina näytellyt suurta roolia maan yhteiskunnallisessa elämässä.

Teoksessa on myös ateismia kritisoiva teistinen kirjoitus. William Lane Graigin teksti on mielenkiintoinen yritys. Artikkelista jäi vaikutelmaksi, että jumaluusoppi elää niin korkeissa sfääreissä, ettei sitä voi ymmärtää, vaikka lukijalla siihen halua olisikin.

Koska ateismi tukeutuu voimakkaasti näyttöön, tekijät tarkastelevat uskontojen esittämiä väitteitä kuin mitä tahansa totuusväittämää. Siten uskonto ei edusta mitään oman lajinsa ajattelua. Uskontoa voidaan tutkia kuten mitä tahansa ilmiötä – jopa oma-kohtaista uskonnollista kokemusta. ”Hänen” tiensä eivät siis ole niin tutkimattomat.

Stewart E. Guthrie jakaa uskontoja tutkivat teoriat kolmeen luokkaan. Yhteisölliset teoriat mieltävät

uskontojen palvelevan yhteisön keskinäistä veto-voimaa ja sopusointua. Toiveajattelukäsitysten perustana ovat uskontojen lupaama helpotus tässä tai tuonpuoleisessa elämässä. Perinteen tunnetuimmat edustajat ovat Freud ja Marx. Kolmantena tulevat kognitioteoriat, joiden ideana on käsittää uskonto ihmisen yritykseksi ymmärtää maailma ja oma mielensä. Kognitioteoria tutkii uskontoja lähinnä ihmisen tiedonkäsittelyn näkövinkkelistä ja tämä suuntaus on uskontotieteessä kasvava.

Ateistien määrää eri maissa tarkasteltaessa kirja pitää olennaisena orgaanista ateismia. Ateismi, jota ei ole pakotettu, on kaikkein suurinta hyvinvoivissa maissa. Esitetyt luvut ateistien määristä tuntuvat kovin suurilta. Saattaa olla, että ateistien määrä vähenee tulevaisuudessa, koska väestönkasvu on esimerkiksi Afrikassa suurempaa kuin hyvinvointivaltioissa. Luterilaisuuden kasvua on nimenomaan eteläinen pallonpuolisko.

Kirja pohtii sitä, minkälaisia ihmisiä ateistit ovat. Voiko heistä löytää jotain yhteistä nimittäjää? Ehkä eniten ateisteja löytyy suurista kaupungeista. Samoin koulutus yleensä on edesauttamassa uskonnottomuuden leviämistä. Kaikkialla maailmassa on myös todettu naisten olevan miehiä uskonnollisempia. Äidin rooli perheissä on enemmän perinteen siirtäjän osa, joka selittää naisten uskonnollisempaa mielenlaatua.

Klassiset jumalatodistukset perustuvat neljään seikkaan: Tieto-opilliseen käsitykseen Anselm Canterburyläisen tapaan ettei Jumalaa suurempaa voi olla. Kosmologisessa Jumalan perustelussa hän on kaiken liikkeen alulle panija. Kolmas selitys on teleologinen, jossa nähdään tarkoitus esimerkiksi luonnossa. On peräti inhimillistä nähdä luonnossa tarkoitus, mutta sitä siinä ei ole. Luonto vain on. Eikä se lainkaan vähennä luonnon ihmeellisyyttä. Viimeisenä tuleva mystiseen kokemukseen perustuva jumalatodistus avautuu kaikkein vähiten tutkimukselle.

Ateismi-kirja on jykevä teos. Monipuolinen aiheen käsittely yhdistyneenä kiihköttömyyden esitykseen tekee kirjasta jokaiselle vapaa-ajattelijalle välttämättömän hankinnan, jota soisin tutkittavan suurella hartaudella. ■

Seurakuntavaalit käytiin salamavalojen välkkeessä

Tiina Raevaara

Marraskuun puolivälissä Suomen evankelis-luterilaisissa seurakunnissa käytiin kaksipäiväiset seurakuntavaalit, jotka saivat osakseen poikkeuksellisen mediahuomion. Taustalla vaikuttivat Ajankohtraisen Kakkosen Homoilta-ohjelma ja lähinnä **Päivi Räsäsen** sanomisista noussut kohu sukupuolineutraalista avioliitosta sekä homoseksuaalien asemasta kirkossa.

Seurakuntavaaleille povattiin korkeaa äänestysprosenttia, ja ainakin julkisuudessa moni seurakunnasta viroittunut tapauskovainen uhosi lähtevänsä uurnille. Myös se herätti paljon keskustelua, että äänioikeutettuja olivat ensimmäistä kertaa myös 16–18-vuotiaat.

Ihan ennakoidun kaltaista menestystä vaaleista ei tullut. Äänestysprosentti kyllä nousi edellisiin vaaleihin verrattuna ja neljänsissä vaaleissa peräkkäin. Äänestysprosentti oli nyt 17, kun se edellisissä, vuoden 2006 vaaleissa oli 14,5.

Kirkon tutkimuskeskus teetti Taloustutkimuksella kyselyn, jonka mukaan tärkeimmät syyt äänestää seurakuntavaaleissa olivat ”myönteinen suhtautuminen seurakunnan toimintaan, halu vaikuttaa seurakunnan asioihin, äänestyspaikan sopivuus, äänestämisen kokeminen kansalaisvelvollisuudeksi sekä ehdokkaan tunteminen”.

Ensimmäistä kertaa valtakunnallisissa vaaleissa äänioikeuden saaneiden, 16- ja 17-vuotiaiden, ää-

nestysaktiivisuus oli 15,3 prosenttia koko ikäluokansa äänioikeutetuista.

Näkykö nuorten äänestäjien ilmaantuminen uurnille myös valinnoissa? Alle 30-vuotiaiden määrä kasvoi hieman seurakuntien luottamuselimissä. Kirkon tiedotuskeskuksen mukaan ”valituista luottamushenkilöistä 18–29-vuotiaita on 8,7 prosenttia, kun edellisissä vaaleissa neljä vuotta sitten määrä oli 7 prosenttia”. Valittujen keski-ikä oli noin 52 vuotta. Yli 60-vuotiaita oli yli kolmannes. Uusista luottamushenkilöistä 54,2 prosenttia on naisia ja loput 45,8 prosenttia miehiä.

Julkisuudessa kamppailua käytiin etukäteen kirkon ”liberaali”- ja ”vanhoillissiiven” välillä. Kirkon tutkimuskeskuksen tutkija **Harri Palmun** mukaan ei kuitenkaan voida sanoa, voittivatko vaaleissa liberaalit vai konservatiivit.

”Vaikka ajattelisit sallivasti homoseksuaalien oikeuksista, voit olla konservatiivi ja kannattaa esimerkiksi diakoniatyön varojen kohdentamista vain kotimaisiin kohteisiin tai kirkollisten rakennusten ja muistomerkkien tiukkaa säilyttämistä. Jossain asioissa ns. konservatiivi voi pitää tärkeänä esimerkiksi maallikoiden vetovastuuta, ja ns. liberaali taas haluaa työntekijöiden tekevän ja vastaavan seurakunnan tarjoamista palveluista eräänlaisena palveluntuottajana”, Palmu pohti kysymystä Kirkon tiedotuskeskuksen internetsivuilla. ■

Näkökulmaa seurakuntavaalien äänestyspassiivisuuteen

Esa Ylikoski

Vajaan kolmen prosentin nousu ev.lut. kirkon seurakuntavaalien niin sanotussa äänestysaktiivisuudessa ja jääminen 17 prosenttiin kaiken kohun, julkisen mediakeskustelun, vastakkaisia osapuolia aktivoivan kiistelyn ja massiivisten mainoskampanjoiden ja varsinkin nuoriin kohdistuneiden aktivointitoimpiteiden jälkeen on erittäin vaatimaton tulos.

Tuloksen arvoa vähentää sekin, että viime vaalien jälkeen kirkosta on eronnut muutama prosenttiyksikkö ihmisiä niin, että kirkon jäsenten osuus koko väestöstä on laskenut. Koko väestömäärään verraten kirkon vaaleissa äänesti alle 14 prosenttia kaikista kansalaisista. Siihen nähden median ennakkouutisointia seurakuntavaaleista voidaan pitää kohtuuttoman suurena, tavallaan ilmaisena markkinointina.

Suuremmissa kaupungeissa äänestysaktiivisuus jäi

vieläkin alhaisemmaksi, vaikka niissä äänestäminen ennakköäänestyksessä tai lukuisissa äänestyspaikoissa olisi ollut vieläkin helpompaa kuin maaseudulla.

Merkille pantavaa on myös se, että nuorimpien, nyt äänioikeuden saaneiden ikäryhmien äänestysaktiivisuus jäi keskimääräistä pienemmäksi, noin 14 prosenttiin, huolimatta erittäin suuresta heihin kohdistuneesta tiedotuskampanjasta, johon kytkettiin myös hieman kyseenalaisella tavalla oppilaitoksiin järjestetyt ennakköäänestyspaikat ja -kampanjat.

Kirkolla oli syksyllä 2010 elämänsä tilaisuus saada tuntuvaa nousua äänestäneiden suhteellisesti vähäiseen määrään, mutta tulosta voi pitää epäonnistumisena. Seuraavissa vaaleissa ei todennäköisesti ole samanlaista mediahuomiota. ■

Raamattuvyöhyketerapiaa, 2. istunto

Nora Luoto

”Tapakristitty on sellainen uskonnollisen yhteisön jäsen, jonka katsotaan kuuluvan yhteisöön lähinnä tottumuksen tai yhteiskunnan perinteen takia. Suomessa valtaosa kansasta kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Tapauskovat eivät ota juurikaan osaa seurakunnan tilaisuuksiin tai yhteisölliseen uskonnon harjoittamiseen. Kirkon jäsenyyden nähdään olevan tarpeellinen lähinnä perinteisten ristiäisten, häiden ja hautajaisten osalta.”

Tällä hetkellä evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluu vajaa 80 prosenttia suomalaisista. Pieni osa heistä on aktiiviseurakuntalaisia, jotka osallistuvat uskonnollisiin tilaisuuksiin, rukoilevat ja uskovat jumalaan kuten kirkko opettaa. Loput uskovat jumalaan eri tavalla, epäilevät jumalan olemassaoloa tai eivät usko jumalaan ollenkaan. Suurimman ryhmän muodostavat perusseurakuntalaiset, joilla tärkein kirkkoon kuulumisen syy on syntymän, avioliiton ja kuoleman yhteydessä pidettävä kirkollinen toimitus.

Vuonna 2008 kirkon tutkimuskeskuksen tekemän kyselyn mukaan vain 7 prosenttia liittyi kirkkoon uskon selkiytymisen takia. Lähes puolet, 49 prosenttia, liittyi kirkkoon kummiksi pyytämisen,

rippikoulun, kirkkohäiden tai kuoleman läheisyyden takia. Muita liittymisen syitä olivat muun muassa yhteisöllisyyden kaipuu, siirtyminen toisesta uskonnollisesta yhteisöstä ja tuki kirkon arvoille ja työlle.

Vain harva saa itse valita liittykö kirkkoon vai ei, koska heidät kastetaan seurakunnan jäseniksi. Jäsenyyden säilyttämisen ja kirkkoon liittymisen syyt ovat kuitenkin useimmilla samat – kirkolliset toimitukset.

Olin kesällä häissä, joissa pappi kertoi avioliitosta ja piti perinteisen ”Suurin niistä on rakkaus” -puheen. Lopuksi hän totesi, että ihminen on tyhjä, jos luulee voivansa itse vaikuttaa elämäänsä tai onnellisuuteensa. Vain uskomalla ja luottamalla jumalaan selviää elämässä. Jälkeenpäin sain kuulla, että hän oli vaihtanut yhden morsiamelle rakkaan virren, koska se ei ollut tarpeeksi uskonnollinen.

Ihminen saa nimen, toimii kummina, menee naimisiin ja kuolee ilman pappia tai kirkollista toimitusta. Väitän, että ilman edellisiä juhlasta saadaan persoonallisempi ja enemmän juhlaa näköinen eikä kenenkään tarvitse vaivaantua puheen muuttumisesta saarnaksi. Pro-Seremoniat ja vapaa-

ajattelijat ovat tärkeässä asemassa uskonnottoman juhlakulttuurin levittämisessä.

Jumalusko on pitkään ollut itsestäänselvyys ja kirkkoon on kuuluttu, koska niin on aina tehty. Tämä asenne on muuttumassa; kirkosta eronneiden määrä kasvaa samalla kun kastettujen määrä vähenee. Kirkkoon ei kuuluta enää pelkästään sen vuoksi, että se olisi hyvä perinne tai ”kunnon kansalaisen velvollisuus”. Muutos on kuitenkin hidasta ja suurin osa suomalaisista kuuluu edelleen tapauskoviin perusseurakuntalaisiin ylläpitäen yhden uskonnon valta-asemaa, vaikka eivät itse uskoisi sen edustamiin oppeihin.

Itse asiassa tapauskova käsitteenä on harhaanjohtava. Eivät he välttämättä edes usko tavan vuoksi, kuuluvat vain tottumukselta uskonnolliseen yhteisöön. Kutsun heitä hälläväliteiksi, joiden ajatusmaailmaa tekisi mieli ravistella kaksin käsin. Uskonnon ei pitäisi olla kuin vaate, johon voi pukeutua silloin kun huvittaa. Vapaa-ajattelijoitakin on syytetty hällävälä-asenteesta, mutta tuskin kukaan muu välittää esimerkiksi katsomusten tasa-arvosta yhtä paljon kuin me.

Jos ihminen uskoo jumalaan ja haluaa harjoittaa

uskoaan aktiivisesti, antaa seurakuntaan kuuluminen hänelle varmasti paljon. Entä sitten, kun kirkkoon kuulutaan vain tavan vuoksi? Tällaiseen yhteisöön kuuluminen ilman uskoa on pelkkä opittu tapa, eikä sillä ole sisältöä tai arvoa. Tapauskovaisuus on vain uskonnon kuori, väljähtynyt versio.

Kirkko ei ole koko kansan pitopalvelu, joka järjestää elämän tärkeimpien tapahtumien yhteydessä juhlata, vaikka suurin osa seurakuntalaisista sen sellaiseksi mieltääkin. Jos valittavana ovat kirkolliset toimitukset ja vanhat tavat tai rehellisyys itselleen ja omalle maailmankatsomukselleen, ei valinnan pitäisi olla kovin vaikea. Mihinkään ei pidä uskoa vain koska on yksinkertaisesti kuullut sen, koska se on kulkenut sukupolvelta toiselle. Ei ole ”ihan sama” onko uskonnollisen yhteisön jäsen.

Kirkkoon kuulumalla ihminen edustaa kirkkoa ja hänen tulisi ainakin pääpiirteittäin olla samaa mieltä uskonnon oppien kanssa. Ahdasmielisiä, maailmankatsomusta rajoittavia mielipiteitä ei ole pakko hyväksyä, ihminen voi valita. Ja kaikista tärkeitä – itse voi myös ajatella. ■

Kirjoittaja on Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry:n puheenjohtaja.

Homoliitto – kirkon ja yhteiskunnan TUULO

Tarja Koivumäki

Heinäkuun helteillä näytti hetken siltä, kuin Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja jopa Kristillis-demokraattinen puoluekin olisivat yhtäkkiä ruvenneet hämmästyttävästi ajamaan kansankirkon juridisen erityisaseman purkamista. Monelta ateistilta lokahti suu auki. Allekirjoittaneelta menivät leuat sijoiltaan lähinnä kirkonmiesten ennennäkemättömän taktikoinnin vuoksi.

Ensimmäiseksi haloon nostatti KD:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja, puolueensa johtoa maltillisemmasta linjasta tunnettu Bjarne Kallis ehdottamalla, että kirkon pitäisi vakavasti harkita vihkimisoikeudesta luopumista, mikäli valtakuntaan säädetään sukupuolineutraali avioliittolaki. Pian kuoroon yhtyi eläköityvä piispa Eero Huovinen.

Vanhauskoisissa ja herätystaustaisissa piireissä on runsaasti kirkon ja valtion sidosten purkamisen kannalla olevia. Olisikin ollut odotettavaa, että moisen uhkauksen olisi esittänyt vanhauskoinen Päivi Räsänen, mutta että Kallis? Ja entä Huovinen? Miksi ihmeessä luterilaisen kirkon edustaja ehdotaisi mitään, mikä saattaa johtaa maksavien asiakkaiden vähenemiseen entisestään?

Hetken asiaa pohdittuaan tarkkailija hoksaa yh-

distää mediatempuun lähestyvät eduskuntavaalit. Kirkon osuus on hiukan monitahoisempi, se ansaitsee hiukan pidemmän tarkastelun. Mutta heti kättelyssä kumpikin paljastuu puhtaaksi retoriikaksi, vieläpä hiukan vastenmielisesti uhkailevan sävyiseksi.

MIHIN VIHKimISOIKEUS PERUSTUU?

Ensimmäinen muistutettava asia on nykyinen lainsäädäntö sekä suunnitteilla olevan lain sisältö. Sukupuolineutraali avioliittolaki ei toteutuessaan vaikuttaisi kirkon vihkitoitimituksiin millään tavalla, vaikka sekä Kalliksen että Huovisen ajattelun takana näyttääkin olleen nimenomaan tämän huolen nostattaminen kansalaisissa. Melko hyvin he siinä valitettavasti onnistuivatkin.

Kirkon vihkimisoikeus ei perustu kirkkolakiin, mutta sen käytäntö perustuu. Ensiksi mainittu on valtion myöntämä oikeus, jälkimmäinen perustuslailla erityissuojattu oikeus. Suomessa vihkimisoikeus on tunnetusti kymmenillä rekisteröidyillä uskonnollisilla yhteisöillä. Vihkimisoikeuden myöntämisestä päättää maistraatti.

Luterilaisen ja ortodoksisen kirkon vihkimisoikeus ei poikkea muiden vastaavasta muutoin kuin että niiden tehtäviin kuuluu osaltaan suorittaa avioliiton esteiden tutkinta, kun vaikkapa muslimiseurakunnassa solmittavan avioliiton kohdalla esteet tutkii maistraatti.

Kaikkien yhteisöjen vihkimisoikeus perustuu siis samaan lakiin, jossa on määrätty myös, että uskonnollinen yhteisö voi asettaa suorittamissaan vihkitoitimituksissa muodollisia lisäehtoja. Ne voi-

vat vihkiä esimerkiksi ainoastaan omia jäseniään, vain muita kuin pappisviran haltijoita (kuten katoliset) tai asettaa avioliiton solmimisen ehdoksi jonkin ääneen lausutun tunnustuksen.

Vihkimisoikeutta astetta pidemmälle menevä säädös on vihkimispakko. Se on ainoastaan viranomaisilla, eikä sitä voisi muille keveästi määrätä, kukaan ilman perustuslailla asetettua sääntämisyjärjestystä, sillä sellainen määräys olisi ristiriidassa uskonnonvapauden ja uskonnollisten yhteisöjen tarkoituksen kanssa.

MINKÄ VUOKSI KIRKONMIEHET SUOLTAVAT PÄÄTÖNTÄ RETORIikkaA?

Minkä vuoksi siis Kallis ja Huovinen hetkellisesti tuntuivat kohtaavan tässä asiassa muistinmenetyksen ja herättelevän kansalaisissa aiheutonta huolta heidän oikeuksiinsa puuttumisesta?

KD:n tapauksessa syy on ilmeinen: puolue lähtee eduskuntavaaleihin tavoitteenaan tehdä avioliittokysymyksestä vedenjakaja ja oletuksenaan, että suurin osa suomalaisista ei soisi traditioihinsa koskettavan. Tieräen kuumana käyvän keskustelun olevan siinä mielessä turvallista, ettei ilman kirkon myötävaikutusta mitään muutosta sen toimintaan hevin synny, Kallis saattoi turvallisin mielin lisätä vettä myllyyn ja toivoa lisää ääniä. Kallis Räsänen sijaan taas oli järkevää panna asialle siksi, ettei puolueen ehdotus tulisi heti leimatuksi fundisten uhoamiseksi.

Mutta mikä pani piispan pään helteellä niin sekaisin? Tämä manööveri näyttää, jos mahdollista, vieläkin vastenmielisemmältä. Tietäen hyvin, että

yhteiskunta ei juuri kykene opillisissa kysymyksissä kirkon suhteen sanelupolitiikkaa harjoittamaan, piispa tahtoi kuitenkin viestittää, että jos laki säädetään, kirkko ei ehkä vihi enää ketään. On noloa vastustaa maallista lainsäädäntöä asiassa, joka mielletään yhdenvertaisuuskysymykseksi. On hoopoa sanoa, että jos maistraatissa aletaan vihkiä homoja, niin kirkossa ei vihitä enää ketään. Ja kuitenkin juuri niin sanottiin.

Juuri on siinä, että opillinen autonomia vaatii opillisen selkeyden, jollaista kirkossa ei ole. Siellä on käynnissä vanhauskoisten ja liberaalteologiaa kannattavien valtataistelu, jossa jotkut kirkkoon kuulumattomat homot käyvät hyvin sijaiskärsijöiksi.

Aiemmissa oppikysymyksissä on käynyt niin, että yrittäessään mahdollistaa siipiensä suojien eri teologiset linjaukset ja yrittäessään olla pyllistämättä mihinkään suuntaan kirkko on jättäytynyt yhteiskunnan rattaiden viertäväksi. Se on sopinut juuri liberaaleille, joilla ei ole mitään sitä vastaan, että yhteiskunnan vallitsevien normien mukaan muutetaan kirkonkin ideologiaa. Muutos vain pitäisi saada aikaan ilman suurta jäsenkatoa.

Virkakysymyksessä ja homopappikysymyksessä on menetelyt niin, että selkeää opillista kannanottoa ei pitkään aikaan annettu, ja akuutit riidat ratkottiin maallisissa tuomioistuimissa. Yhteiskunnalla ei ole mahdollisuutta kieltäytyä oikeuspalveluista, kun kansalainen, näissä tapauksissa kirkon jäsen, kokee tulleen väärin kohdelluksi. Ilman vahvaa viestiä kirkon opillisesta yhtenäisyydestä maallinen tuomioistuin on ratkonut

asioita valtakunnan lakien mukaan. Ja samalla on kirkossa saatu pikkuhiljaa sopivaa oikeuskäytäntöä, jolla perustella sittemmin ääneen lausuttuja määräyksiä.

MIKSI PIISPA KIRISTÄÄ TAPAUSKOVAISTA KANSAA?

Juuri kuvailemani vilunkipeli on kuitenkin paljastunut. Vanhauskoiset ja monet muutkaan sovinollisesti ajattelevat eivät enää usko, että heidän näkemyksiään oikeasti kunnioitettaisiin kirkossa. He nimittävät kirkkoaan sumeilematta portoksi ja vuoravaksi laivaksi yhä suurempaan ääneen.

Tähän sekaannukseen yhteiskunta vastaa ihmetelemällä, että miksi tällaisen porukan itsemäärämis-oikeutta tarvitsee enää kunnioittaa, kun he suojelevat keskuudessaan lasten hyväksikäyttäjiä rippisalaisuuden turvin ja riitelevät naisen sopimisesta papin tehtäviin, vaikka itse ratkaisivat tuon kiistan jo parikymmentä vuotta sitten. Yhteiskunta vastaa innostumalla määrittelemään moraalinsa ja seksuaalietiikkansa ihan ilman kirkkoa. Kirkon hajaannus ei ainakaan hidasta maallistumiskehitystä.

Tässä kohtaa taktisesti viisas vanha piispa ilmeisesti oivalsi, että hetkessä piilee tilaisuus ilman kolhuja nostaa profilia vanhauskoisten suuntaan, osoittaa todellista itsenäisyyttä ja suorasekkäisyyttä – ja samalla jarruttaa mahdollisesti pianikin yhteiskunnan arvomaailman muuttumisen johdosta syntyviä kiusallisia tilanteita homoliittoasiassa, johon kirkko ei ole vielä valmis ottamaan kantaa.

Olisihan kurjaa, jos näin lyhyellä varoitusajalla joku naispappi ottaisi ja vihkisi oikeasti homoparin, ennen kuin piispat saavat sanottua sanansa. Olisi kurjaa joutua syrjinnästä syytettynä kohun keskelle, koska jokainen koku maksaa kirkolle jäsenkäden muodossa. Ja olisi älyttömän hyvä, jos yhteiskunta ei säätäisi sukupuolineutraalia avioliittolakia ollenkaan. Voisi jäädä vielä vähäksi aikaa odottelemaan, että hiljaisuudessa muodostuu jokin kanta

siihen, mihin sitä ei ole voitu kirkollisessa ajanlaskussa näin lyhyellä aikavälillä sorvata. Se olisi ehkä se liberaalimpi kanta, mutta ainakaan se ei aiheuttaisi akuuttia myrskyä. Joten älkää, hyvät kansanedustajat, säätäkö sitä lakia eihän siitä kärsi kuin pieni vähemmistö. Ja kansalaiset, vastustakaa sitä lakia, sillä te voitte joutua kärsimään homojen takia (en nyt viitsi painottaa, että vain sen maistraatissa käynnin verran ja senkin kirkon itsensä vuoksi).

MIKSI VAPAA-AJATELIJAA KIINNOSTAVAT KIRKON SISÄISET ONGELMAT?

Jos jotakin, niin tämä jupakka osoitti ainakin, että kirkon ja valtion erottaminen ei ole läheläkään. Se on niin kaukana ja monen askeleen päässä, että asialla voi pelata, uhkailla ja taktikoida. Eduskuntapuolueiden toivorikas äänikin on jo säröytynyt, kun isäntä hiukan rypisti kulmaan ja uhkasi, että on sillä itselläänkin keinoja käytettävissä.

Vihkimisoikeus sinällään on ollut aiemminkin esillä vapaa-ajattelijoiden keskuudessa. En kuitenkaan tiedä, haluaisinko tulla rinnastetuksi uskonnolliseen yhteisöön, kun selkeästi uskonnoton vihanomaistoimituskin on saatavilla.

Tietysti oikeutta voisi hyvin laajentaa, sen voisi esimerkiksi säätää yhteisöjen sijasta tai lisäksi riittävän pätevyyden osoittavalle luonnolliselle henkilölle. Kun uskonnollisten yhteisöjen vihkimisoikeuden peruuttaminen ei liene ajankohtaista – ei vaikka luterilainen kirkko siitä itse luopuisikin – niin ehkä tämä parhaiten vastaisi kansalaisten yhä värikkäämmäksi käyviä tapoja. Olisi sekin jotakin.

Ainakin tämä nyt nähty näytelmä pistää entistä pontevammin kysymään, mikä erityinen syy valtiolla on suosia juuri tietynlaista avioliiton solmimisen tapaa, kun toimituksen toteuttajakaan ei näytä kunnioittavan yhteiskunnan tehtävää kaikkien kansalaisten palvelijana. ■

Kirjoittaja on Helsingin Vapaa-ajattelijoiden puheenjohtaja.

Uskonnottomasti armeijassa

Esa Ylikoski

Uudet alokkaat astuvat varusmiespalvelukseen taas tammikuussa. Uskonnon ja omantunnon vapauden näkökulmasta varusmies aika on haasteellinen. Armeijassa ns. kirkollisella työllä, hartaustilaisuuksilla ja rukoumisella on ylikorostunut asema.

Palveluohjesäännön mukaan ”kirkollisesta työstä saa pyynnöstä vapautuksen, ellei kuulu kirkkoon.” Menettelyn pitäisi olla päinvastoin. Kirkkoon kuulumattomille ei saisi tyrkyttää uskonnollisia menoja, vaikka heillä olisi oikeus pyynnöstään osallistua kirkollisiin menoihin.

Nykytilanne edellyttää kirkkoon kuulumattomilta alokkailta siis aktiivisuutta ja siten jonkinasteista ”kanttia”, rohkeutta ilmoittaa, että ei osallistu hartauksiin ja kirkolliseen työhön. Toki ilmoitus on toisaalta aivan helppoa tehdä.

Niinpä alokkaan kannattaa tehdä heti palvelukseen astumisen aluksi selväksi niin ryhmänjohtajille kuin yksikön vääpelimille ja päälliköille, että ei osallistu

mihinkään uskonnollisiin tilaisuuksiin.

Saman tien voi sanoa, että aikoo alokasajan lopussa antaa uskonnollisesti tunnustuksettoman *sotilasvakuutuksen* (”kunnian ja omantunnon kautta”) eikä uskonnolliseen sotilasvalaan (”kaikkivaltiaan kautta”).

Ei kirkkoon kuuluvankaan tarvitse osallistua hartauksiin ja kenttäjumalanpalveluksiin, sillä pelkkä kirkon jäsenyys ei velvoita siviilissäkään jumalanpalveluksiin. Palveluohjesäännöllä ei voi kumota perustuslaillista oikeutta. Samoin kaikki, myös kirkon jäsenet, voivat valita sotilasvakuutuksen.

Uskonnoton sotilasvakuutuksen antamistilaisuus on – tai ainakin pitäisi olla – nykyään yhtä juhlallinen kuin uskonnollinenkin. Omaisilla on mahdollisuus tulla seuraamaan sotilasvakuutuksen antamista. Sotilasvakuutuksen antajat liittyvät mahdollisen ohimarssin muotoon vakuutuksen antamisen jälkeen. ■

”Sinä kulkija 16-vuotias...”

Olavi Korhonen

...lauloi Junnu Vainio jo ennen kuin olit syntynyt-kään. Ja jatkoi ”Kuka särki sun sydämesi, / sekö leikkinyt on sinun tunteillas, / jolla lämmin on pelkästään käsi...”

Olen yrittänyt ymmärtää, kuinka demokraattista se onkaan, että jo 16-vuotias saa äänestää srk-vaaleissa. Valistunut nykykuori aavistaa kaksinaamaisuuden: on ihanaa, söpöä ja vaikka mitä äänestää omaa lähes samanikäistä 18-vuotista ehdokasta. Saattaa päästä seurakuntaneuvokseksi tai kirkkovaltuutetuksi. Äänelläsi hän pääsee muka päättämään. Tosiasiassa ikaikaikaiset, vanhauskoiset jyräävät muutaman untuvikon. Äänelläsi kirkko yrittää kohottaa kurjaa äänestysprosenttia. Tosiasiassa kirkko muka on demokrati-

an eturintamassa saaden imagohyödyn, joka käytännössä ei maksa mitään.

Moni 16–18-vuotias on ollut menneenä kesänä ja lomillaan duunissa ja huomannut, että kyllä kirkolle kelpaa kirkollisvero, joka pari vuotta sitten oli yhteensä lähes 4 000 000 euroa. Ainahan maksettava on, kun ei erotakaan voi ilman vanhempien suostumusta ennenkuin 18-vuotiaana. Verotusoikeudellinen ev.lut.kirkko on nähnyt mainion keinon rippikoulun jatkeeksi. Äänestää saat, erota et voi, verot kyllä kelpaavat. Oiskohan aika ottaa evvk-asetus ja todeta Junnun tavoin lopuksi: ”Sellaista elämä on!” ■

Kirjoittaja on Vapaa-ajattelijain liiton liittovaltuuston puheenjohtaja ja erilainen nuori jo v:sta 71

Ontuvaa omantunnon vapautta vahvistettava

Esa Ylikoski

Uskonnon ja omantunnon vapaus ontuu Suomessa. Sen lisäksi, että evankelisluterilaiselle ja ortodoksille kirkolle on myönnetty kohtuuttomia etuoikeuksia, valtio ja kunta ovat ottaneet toteuttaakseen uskonnollisille yhdyskunnille kuuluvia tehtäviä uskonnon harjoittamiseen liittyen. Valtio ja kunta organisoivat jumalanpalvelusseremonioita ja siten tuputtavat uskontoa läheisessä yhteistyössä kirkon seurakuntien kanssa – päiväkodeista ja kouluista armeijaan ja eduskuntaan.

Ihmisten omantunnon vapautta ja yhdenvertaista kohtelua loukkaava toiminta on saanut julkisuudessa kasvavaa kritiikkiä osakseen. Suomen ev.lut. kirkon hegemonistinen kanta uskonnon- ja omantunnonvapauteen on edelleen jyrkästi ristiriidassa Vapaa-ajattelijain liiton tavoitteiden ja voimistuvan kansalaismielipiteen kanssa.

Kirkko kuitenkin puolustaa kynsin hampain etuoikeuksiaan ja käy viivytystäistelua myös uskonnon julkishallinnollisen tuputtamisen jatkamiseksi – farisilaisesti jopa marttyyriksi heittäytyen.

Niinpä esimerkiksi Kirkkohallituksen kansliapäällikkö, uusi ”kirkon ylin virkamies” Jukka Keskitalo valitteli Helsingin Sanomien haastattelussa 6.12. uskonnottomuutta ajavien intressitahojen aktiivisuutta ja sitä, että ”uskonto on ahtaalla”. Positiivinen uskonnon harjoittamisen vapaus hänen mukaansa kärsii, jos esimerkiksi kouluista karsitaan uskonnon harjoittamista ja kysytään vanhemmilta, saako lapsi osallistua koululaisjumalanpalveluksiin tai uskonnollisiin päivänavauksiin.

Keskisalo kommentoi hartauspakkoa: ”Eikö kirk-

koon kuuluminen ole merkki vakaumuksesta?” Kansliapäällikön kapsäkissä on siis pakkojumalanpalveluksia ja pakkouskontoa koululaisille, vaikka aikuisilta kirkossakäyntipakko jalkapuurangaistuksen uhalla poistettiin jo 1800-luvun loppupuolella – tosin armeijassa edelleenkin vaillinaisesti.

Kirkkoon kuulumattomien ja siihen kuuluvien oikeuksista huolehtimiseen kansliapäällikkö lyö negatiivisen leiman. Uskonnon ja omantunnon vapauden periaatteisiin kuuluu kuitenkin selväkin selvemmin myös vapaus uskonnosta, oikeus olla osallistumatta uskonnon harjoittamiseen.

Omantunnon vapauden puolustaminen on siten positiivista eikä negatiivista toimintaa, ja omantunnon vapaus on nimenomaan positiivinen oikeus – joka on monin osin huonossa hapessa.

Perustuslain 11 § on nimeltään ”Uskonnon ja omantunnon vapaus”, ja omantunnon vapauden osalta siinä vahvistetaan ”oikeus ilmaista vakaumus” sekä todetaan, että ”kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.” Näitä periaatteita ei juuri tueta muulla lainsäädännöllä, vaan omantunnon vapautta pikemminkin rajoitetaan alemmilla säädöksillä.

”Uskonnonvapauslaki” maassa toki on, mutta missä on laki omantunnon vapaudesta?! ”Laki uskonnon ja omantunnon vapaudesta” johtaisi ajattelemaan, toteutuuko omantunnon vapaus pelkästään negatiivisen uskonnonvapauden kautta, siis vapautena uskonnosta.

Miten Suomessa edistetään perustuslaissa säädettyä positiivista omantunnon vapautta? Siitä ei

juuri löydykään sisältöä säädöksissä, tarkasteltiinpa vaikka päivähoitoa, koulua, armeijaa tai valtion symbolisia eleitä. Pikemminkin päinvastoin.

Kunnallisessa päivähoidossa tulisi perheiden katsoimuksellisen moninaisuuden vuoksi toteuttaa säädetty uskontokasvatus tunnustuksettomasti tapa- ja kulttuurikasvatukseen liittyen ja omaan henkilökuntaan luottaen. ”Pikkukirkot” ja seurakuntapastorin hartaushetket eivät asianmukaiseen päivähoitoon sovellu. Uskonto olkoon perheen ja mahdollisen uskonnollisen yhdyskunnan oman asia, ei kunnan verovarilla toteutettuihin palveluihin kuuluvat tehtävä.

Peruskoulussa uskonnon opetus on nyt pakollista sen nojalla, että vanhemmat ovat liittäneet lapsen kirkkoon ja valtio on rekisteröinyt väestötietoihin uskontomerkinnän. Jos uskonnon opetus on virallisesti ”tunnustuksetonta”, miksi koulut ns. muussa toiminnassaan organisoivat oppilaita hartaushetkiin ja jumalanpalveluksiin, joita toimittavat ev.lut. kirkon papit koulujen tiloissa ja kirkkoissa? Oppilaiden ja opettajien positiivista omantunnonvapautta koskevat Opetushallituksen ohjeet ovat vaillinaisia sekä huonosti tunnettuja ja noudatettuja.

Uskontokuntiin kuulumattomille tarjolla olevan elämäntutustumustiedon (ET) opetusta väheksytään kuntien kouluviranomaisten ja rehtorien toimesta jo ”Tervetuloa kouluun” -oppaista ja tulevien ekaluokkalaisten huoltajien infotilaisuuksista alkaen niin, että ET on vakaikäytössä. Positiivisuus tarkoittaisi

tukea ET:lle.

Armeijassa varusmiesten ja henkilökunnan omantunnon vapautta rikotaan. Palveluohjesäännössä on tiukat määräykset rukoilemisesta muodossa, mutta ohjeet siitä, miten turvataan ja hoidetaan käytännössä se, että kenenkään ei tarvitse osallistua uskonnon harjoittamiseen, ovat puutteelliset. Malli henkisen tuen sekä kriisi- ja traumatyön hoitamisesta armeijassa ”kirkollisen työn” ja teologikoulutuksen saaneen sotilaspapiston toimesta on aikansa elänyt.

Eduskunnan ei tule enää sisällyttää valtiopäivien avajaisten ohjelmaan uskonnon harjoittamista. Sehän ei estä esim. tuomiokirkkoa järjestämästä juhlahjallanpalvelusta. Samaa voisi sanoa yliopistojen avajaisista ja promootioista.

Ehkä tasavallan presidentti jo ensi vuonna vaikkapa Suomen itsenäisyyspäivänä kiinnittää myönteistä huomiota eri uskontojen lisäksi myös uskonnottomien ihmisten ja heidän järjestöjensä olemassaoloon.

Positiivista omantunnon vapautta, jonka perustuslaki säättää, tulee siis vahvistaa lainsäädännössä ja muissa säädöksissä sekä viranomaisten ja julkisten palvelujen tuottajien käytännöissä. Positiivinen uskonnonvapaus puolestaan tarkoittakoon uskonnollisten yhdyskuntien täyttä toimintavapautta, mutta ei enää sitä, että valtio ja kunta liittävätkin uskonnollisia seremonioita toimintaansa.

Kirkon erioikeudet ja valtiokirkollinen Kirkollislaki on syytä lopettaa ja näin vahvistaa myönteisesti kansalaisten yhdenvertaista kohtelua. ■

Raamatuntulkinta tekijä: Marko Dekker

Perusopetuksen tuntijako

Kim Sjöström

Pohdiskelen, että vapaa-ajattelijaliike voisi lähteä ajamaan, että uskonto (ja samalla elämäntietomus-tieto) poistettaisiin joka tapauksessa alakoulusta.

Tämän perusteluna: uskonto saisi opettaa vasta, kun oppilaat ovat riittävän kypsiä käsittelemään abstrakteja asioita. Eli peruskoulun ylimmillä luokilla. Jolloin uskonnonkin opetus jäisi vain yläkouluun eli teini-ikäisille, eli vain muutamalle viimeiselle peruskouluvuodelle. Siinä iässä uskontoihin kuuluvienkin perheiden lapset jo ovat jonkin verran vastustuskykyisempiä ko. aivopesun suhteen.

Sellaiseen ajatuskivertymään ei pidä sortua eikä juuttua, että uskonnon tilalle tarvittaisiin kouluihin jotakin. Koko aine voidaan vallan hyvin poistaa ilman, että mitään katsomusainetta tulee tilalle.

Kouluissa olevaan katsomus-/etiikkaopetukseen ei pidä hyväksyä mallia, jossa kyseinen opetus olisi kaikille yhteistä.

Tosiasiassa on, että luterilainen kirkko on Suomessa valtaenemmistön kirkko. Myös päättäjistä suurin osa kuuluu luterilaiseen kirkkoon. Valtaenemmistön noin omistama laitos, luterilainen kirkko, tulee kuitenkin aina käyttämään tosiasiallista vaikutusvaltaansa ottaakseen tosiasiasa haltuunsa (ja värittäen omilla opeillaan) oppiaineen, joka tulee uskonnon tilalle. Valtaenemmistön kirkko on aivan liian mah-tava voima sekä koko maassa että etenkin monissa kunnissa.

Jokin universaali etiikka ei oppiaineena ole oikeastaan sen paremmassa asemassa kuin oppiaine nimeltä uskontotieto. Kun maassa on valtauskonto, sille tulee käymään yhtä huonosti kuin uskontotiedolle.

Mielestäni ei pidä antaa periksi siitä, että koulukin, pienellekin, uskonryhmälle on koulusta järjestettävä oma ryhmänsä (siis jollei uskontoa saada kokonaan poistettua), mukaan lukien uskonnottomille.

Jos tätä aletaan laajemminkin pitää tuhlavaisena ja järjettömänä, siitä on mahdollinen yksi hyvä seuraus: koko uskonto-oppiaine lopetetaan kouluista. Niiden maiden esimerkkiä, joissa ei ole mitään uskonnonopetusta kouluissa, on syytä pitää esillä ja myönteisinä esimerkkeinä.

Järkevät vaikuttajat voivat päätyä arvioon, että perussyy, eli ylipäänsä koko oppiaineen olemassaolo, ei ole perusteltua verrattuna sen aiheuttamaan vai-vaan ja tuhlaukseen. Siten voidaan saavuttaa laajempi konsensus siitä, että koko uskonto ja kaikki sitä korvaavat oppiaineet on yksinkertaisesti syytä poistaa kouluista kokonaan.

Mielestäni ei pidä lähteä kehottamaan valtiovaltaa ”ottamaan vastuuta koulun arvokasvatuksesta”. On aina riskialtista, että valtiovalalle tunnustettaisiin oikeus määritellä yhteinen ideologia. Opetettava ideologia muodostuu kuitenkin aina vallankäyttäjien tahdosta, oli se sitten enemmistön päättämä demokratiassa tai mistä pakkovallasta tuleekin.

Moniarvoisuus pysyy paremmin, kun valtiovalalle ei anneta oikeutta päättää ideologiasta – yksi päättäjät (kuten valtiovalta) merkitsee, että moniarvoisuus kaventuu. ■

Kirjoittaja on Helsingin Yliopiston Vapaa-ajattelijayhdistys Prometheuksen puheenjohtaja

KYYNISYYDESTÄ

Kielitoimiston sanakirjan mukaan kyyninen ihminen on välinpitämätön, kylmä, ivallinen ja julkea. Usein puhutaan, että ikä tuo ihmiselle kokemus-taustan takia kyynisyyden. Olen huomannut itsessäni kyynisyyden piirteitä.

Ennen ajattelin, että muutos ja kehitys ovat myönteisiä asioita. Nyt alan tajuta, ettei näin ole välttämättä. Jokainen sukupolvi keksii pyöränsä uudelleen, eikä edes hiljainen tieto ole arvostettua. Minulle kaikki heti ja nyt on vallalla. Muiden virheistään ei opita vaan ne halutaan tehdä tai tehdä tyhmyyttään uudelleen.

Löysin muuttolaatikoista lähes 40 vuotta vanhan käsikirjoitukseni uhkakuvista, joita tuolloin 1970-luvun alussa olin kerännyt TV:n opetustelevisiosta tulleen ”futuologia” -sarjan aineistoista ja vähän muualtakin. Uhkakuvalista oli seuraava: poliitikot ovat epäluotettavia ja asiantuntemattomia, armeija ja sodat vastaan rauhanliike, Suomi ja Naton puolustusstrategia, Suomi Euroopan yhden-tymisessä ja rasismi. Lista jatkui maapallon uhilla: Ekologia, kasvihuoneilmiö, jääkausi, merien saastuminen, pohjavesien vähyys ja saastuminen, eroosio ja autioistuminen metsien hakkuun myötä sekä otsonikerroksen ohentuminen. Nälkä ja taudit kuten rutto ja kolera. Kaupungistuminen ja työttömyys. Sukupuolitautilien vaikutus moraaliin ja yleiseen seksuaaliseen vapautumiseen olivat ilmeisesti nuoren pojan itse löytämiä ongelmia. Uhkina pidin myös lukutaidottomuutta ja uuslukutaidottomuutta sekä viihteen tuomaa sivistymättömyyttä. Uskonnon uhkina näin teokratiat ja fundamentalismin. Yleisemmin autoritaarisuuden ja irrationalismin kasvu oli näköpiirissä. Koulutuksen ja kasvatuksen näin sekä uhkana että mahdollisuutena. Ihmettelin lopuksi, miten vapaus, veljeys ja tasa-arvo voisi olla mahdollista tällaisen uhkakuvamäärän vallitessa.

Nyt voin vain kyynisesti todeta, että jääkausi taitaa olla kauimpana toteutuvasta. Tuosta listasta tulee todella kylmä olo. Jokainen uhka on olemassa ja varmasti meidän tavallisten tallaajienkin tietoisuudessa, jos vain töiltä ja puuhasteluiltamme otamme tai saamme aikaa pohtia. Jos näitä klimppinä rupeaa miettimään, niin pää alkaa helposti paukkua, siksi välinpitämättömyyskin on suoja-reaktio. Kun ei

ehdi miettiä, niin se mikä on pois silmistä, on pois mielestä. Ja lyhenevät uutisiskut medioissa tarjoaa valittavaksi vaikka urheilun politiikan sijaan läpi vuorokauden.

Poliittinen muisti lisäksi on vain se puolivuot-ta, eikä pakko ole edes äänestä. Miten myönteinen muutos on mahdollista, jos ei haluta edes teoreettisesti vaikuttaa? Teoreettisella tarkoitetaan edustuksellista demokratiaamme poliittisesti – talouselämässähän ei tunnetusti ole demokratiaa, vain omistajien ahneus loppujen lopuksi. Senkin olemme vastikään nähneet, eikä meno ole muuttumassa mihinkään. Ehkä tuo on sitten julkeaa kyynisyyttäni.

Olemme kukin sisäpuolisia johonkin perinteeseen nähden ja ulkopuolisia toisiin, oman traditiomme kannalta vieraisiin tai vastenmielisiin perinteisiin nähden. Omat perinteemme ymmärrämme, ja vieraat perinteet selitetään. Oma on hyvää ja ongelmatonta, vieras taas on huono ja ongelmallinen. Jos olisin pääoman omistaja, en puhuisi ahneudesta vaan sijoitetun pääoman tuotosta. Jos en äänestäisi, en vaivautuisi seuraamaan politiikkojen tem-mellystä. Ehkä tuossa on kyynisyyteni ivallisuutta. Yrittelevänä eetikkona olen alkanut tajuta, mitä tarkoittaa se, että etiikan kirjoittamattomissa säännöissä on tiedostamaton sääntö: omaa sisäistä maailmaa on suojeltava ja vahvistettava. Muut toiset ovat aina tavalla tai toisella vieraita. Joskus saattaa löytää hetkeksi sopivan lauman, johon voi samaistua joiltain osin. Riittävyys ehdot vain vaihtelevat yksilöittäin.

Kyynikkona pärjää, sillä nykymaailmassa keskusteluseuraa löytää, jos haluaa. Ja jos erakoituu, niin viihteesä ja ajantapossa löytyy. Vaikka kirjojen parissa tai oman laatuisten harrastusten parissa.

Vaikka en ehkä vielä täytä kivenkovan kyynikon ominaisuuksia, niin voin todeta, etten ehkä haluakaan siksi ruveta isona. Ihmettelemistä riittää näissä vapaa-ajattelijain ja humanistien riennoissa-kin. Miksei ateistienkin. Tarjotkoon liittomme tilaa tarpeeksi niin kyynikoille kuin käytännön suvaitsevillekin jäsenille. Ja vanhemmilta jäseniltäkin voi välillä kysellä, että miten ennen aatteita ajettiin niin julkisesti kuin kabinettienkin kautta. Joku voisi jopa kertoa jänniä juttuja. ■

teutori

Forssan Vapaa-ajattelijat ry.

Juha Toivonen
Tölönkaari 4 A 8
30420 Forssa
puh. 044 592 0210
forssa@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI9243272020042580

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry.

Neljäs linja 1
00530 Helsinki
puh. 040 540 8280 (Tarja Koivumäki)
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki/
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry.

Janne Vainio
Vedenottamontie 12 E 38
00980 Helsinki
puh. 050 365 6808
prometheus@vapaa-ajattelijat.fi
http://www.dlc.fi/~etkirja/prometheus.htm

Joensuun seudun Vapaa-ajattelijat ry.

Ari Sulopuisto
Karhantie 27
80230 Joensuu
puh.040 5713 989
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/joensuu/
joensuu@vapaa-ajattelijat.fi
Tili IBAN FI5947853020020795,
SWIFT/BIC HELSFIHH

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry.

Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24
87300 Kajaani
puh. 050 5948 501
http://www.facebook.com/pages/Kainuun-Vapaa-ajattelijat/106053492764842
kainuu@vapaa-ajattelijat.fi

Karkkila Vapaa-ajattelijat ry.

Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8
03600 Karkkila
puh. iltaisin (09) 225 5930, päivisin 040 0225 570
(Erkki Hohenthal)
karkkila@vapaa-ajattelijat.fi

Kemin Vapaa-ajattelijat ry.

Pertti Periniva

Leppälinnuntie 5
94700 Kemi
puh. 040 5572 215
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/kemi
kemi@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI4180001800810070

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry.

Anita Törn
Vesikansantie 1131
77240 Halkokumpu
http://ks.vapaa-ajattelijat.fi/
ks@vapaa-ajattelijat.fi

Keski-Uudenmaan Vapaa-ajattelijat ry.

(Entinen nimi: Järvenpään vapaa-ajattelijat ry)
Lasse Pylkki
Hakalantie 40
04380 Tuusula
puh. 050 5715 795
http://keski-uusimaa.vapaa-ajattelijat.fi/
keski-uusimaa@vapaa-ajattelijat.fi

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry.

Karjalantie 2-4
48600 Kotka
puh. (05) 2186 047
tai 044 0183 966 (Anneli Laakkonen)
kotka@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI0551720220125158

Kouvola Vapaa-ajattelijat ry.

(Entinen nimi Pohjois-Kymen vapaa-ajattelijat ry)
Heljä Pekkalin
Killingintie 4 B 19
45700 Kuusankoski
puh. 040 7044 638
kouvola@vapaa-ajattelijat.fi

Lahden Vapaa-ajattelijat ry.

Saimaankatu 3-5 B 34
15140 Lahti
puh. (03) 7827 408
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/lahti/
lahti@vapaa-ajattelijat.fi

Lappeenrannan ja ympäristön Vapaa-ajattelijat ry.

Olavi Korhonen
Korkearannantie 3 F
54530 Luumäki
puh. 050 0556 010
http://lpr.vapaa-ajattelijat.fi/
lappeenranta@vapaa-ajattelijat.fi

Luoteis-Lapin Vapaa-ajattelijat ry.

Reijo Raappana
Raappanatie 7
95830 Vaattojärvi
puh. 044 2714 466
luoteis-lappi@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI8556435720027896

Länsi-uudenmaan Ateistit ry.

c/o Moisa
Vellamonkatu 4
08100 Lohja
http://www.dlc.fi/~etkirja/uusimaa.htm
lansi-uusimaa@vapaa-ajattelijat.fi

Nokian Vapaa-ajattelijat ry.

Sirkka Salonen
Hoppulankatu 5
37120 Nokia
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/nokia/
nokia@vapaa-ajattelijat.fi

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry.

Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41
90250 Oulu
puh. 040 5360 345
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/oulu/
oulu@vapaa-ajattelijat.fi

Porvoon seudun Vapaa-ajattelijat ry.

Aimo Törmänen
Tarmolankatu 24 C 23
06100 Porvoo
puh. 040 7481 022
porvoo@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI3711245000479830

Raisio Vapaa-ajattelijat ry.

Niko Saarinen
Ankkurikylänkatu 2 D 40
20240 Turku
puh. 040 5384 820
raisio@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI0343092120097460

Rovaniemen Vapaa-ajattelijat ry.

Saara Hartzell
Ounasvaarantie 1 as. 2
96400 Rovaniemi
puh. 050 5004 660
rovaniemi@vapaa-ajattelijat.fi

Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry.

Arvid Saarinen
Yrjönkatu 11 A 7
28100 Pori
puh. 040 0833 210
http://satakunta.vapaa-ajattelijat.fi/
satakunta@vapaa-ajattelijat.fi
Tili IBAN FI9512693000624815,
SWIFT/BIC NDEAFIHH

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry.

Nora Luoto
Kauppasaarentie 59 B 13
64100 Kristiinankaupunki
puh. 044 0308 327
seinajoki@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI1512923000101328

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry.

Yliopistonkatu 58 B
33100 Tampere
puh. 045 1303 837
http://tampere.vapaa-ajattelijat.fi/
tampere@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI6257318210000418

Turun Vapaa-ajattelijat ry.

Mikko Mäkinen
Mittarinkatu 2 as 1
20100 Turku
puh. 044 2090 445
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/
http://turunvaparit.blogspot.com/
turku@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI7655424040026375

Vapaa-ajattelijain Liiton Vuoksenlaakson yhdistys ry.

Hannes Koivumäki
puh. 050 5557 793
vuoksenlaakso@vapaa-ajattelijat.fi

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry.

Taisto Kaukonen
Toritorppa
Petroskoinkatu 18
78200 Varkaus
puh. (017) 5527 277
varkaus@vapaa-ajattelijat.fi

Vapaa Ajatteliija 5-6/2010 sisällysluettelo:

Robert Brotherus: **Pääkirjoitus - Paha Pukki ja Hyvä Radio Uutisia**

Esa Ylikoski: Vapaa-ajattelijat: **Uskonnon opetus ja pakkouskonto pois peruskoulusta**

Jaakko Mäntyranta: **Riettauden apostolit, 2. osa**

Sarjakuva: **Ahdistus B**

Tiina Raevaara: **Kauhukirjallisuuden isä oli rationalisti edellä aikaansa**

Jussi K. Niemelä ja Tiina Raevaara: **Raamattu pornoon, isosesta Prometheus-leirin ohjaajaksi**

Sepastien Koski: **Toimittaja Liisa Löppönen, olisiko teillä aikaa hetkinen? Lasse Sirén in memoriam**

Aimo Törmänen: **Jykevä perusteos**

Tiina Raevaara: **Seurakuntavaalit käytiin salamavalojen välkkeessä**

Esa Ylikoski: **Näkökulmaa seurakuntavaalien äänestyspassiivisuuteen**

Nora Luoto: **Raamattuvyöhyketerapiaa, 2. istunto**

Tarja Koivumäki: **Homoliitto - kirkon ja yhteiskunnan tuho**

Esa Ylikoski: **Keskustelua - Uskonnotomasti armeijassa**

Olavi Korhonen: **Keskustelua - ”Sinä kulkija16-vuotias...”**

Esa Ylikoski: **Keskustelua - Ontuvaa omantunnon vapautta vahvistettava**

Sarjakuva: **Raamatuntulkinta**

Kim Sjöström: **Keskustelua - Perusopetuksen tuntijako**

Teutori: **Teuvonneuvo - Kyynisyydestä**

Vapaa-ajattelijain Liiton jäsenyhdistykset

Lähetätkää minulle lisätietoja

(Ilmoita sähköpostiosoitteesi)

☐

Tilaan Vapaa Ajatteliija -lehden

☐

Haluan liittyä jäseneksi

(Ilmoita sähköpostiosoitteesi)

☐

Valitse jäsenyhdistyksesi edelliseltä aukeamalta:

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAikka _____

SÄHKÖPOSTI _____

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI